

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

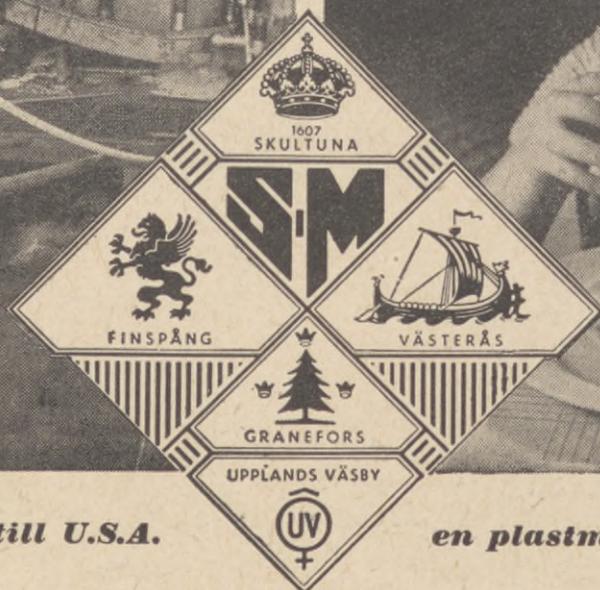
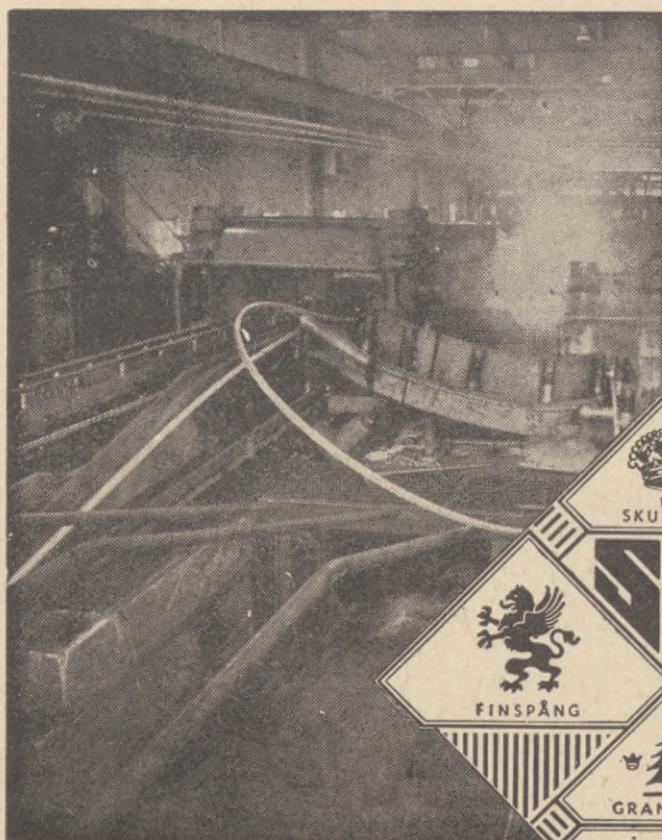

Läs om
SILIKOSEN
på sid. 8

N:r 4 April
1957 Pris 75 öre

Status

Ett valsverk till U.S.A.

en plastmugg till lillan

AB SVENSKA METALLVERKEN av idag

Västeråsverken, Finspongverken, Skultnaverken, Väsbyverken och Graneforsverken bildar tillsammans AB Svenska Metallverken, som nu räknas som ett av de allra största metallverken i Europa. Med snart 350-åriga anor hör Svenska Metallverken också till de äldsta. Tillverkningsprogrammet är omfattande. Metallverken förser både hemmamarknaden och exportmarknaden med bl.a. hel- och halvfabrikat av koppar, mässing och aluminium.

"Aluminiumtråden för tillverkning av stål-

aluminiumlinor — Feral — framställes i ett valsverk, som står på toppen av vad modern teknik kan prestera. Detta valsverk är både konstruerat och tillverkat inom företaget. Kompletta valsverk har levererats till USA och Frankrike.

Svenska Metallverken producerar inte bara metaller. Vid verken i Skultuna och Upplands Väsby bedrivs även en omfattande plasttillverkning i form av detaljer, rör, hushållsartiklar m.m. Med skäl kan alltså sägas att Metallverken även är "plastverken".

AB SVENSKA METALLVERKEN

VÄSTERÅS, tel. 371 20

STOCKHOLM • GÖTEBORG • MALMÖ • JÖNKÖPING • ESKILSTUNA • SUNDSVALL

Kontrollmärke
lagligen skyddat

20:e årg.

Nr 4 - april 1957

Ansv. utg.: EINAR HILLER

Redaktör: AKE ROOS

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4

Telefon 41 39 99 och 44 40 40

Postgironr 95 00 11

Prenumerationspris:

Helår 8 kr, halvår 4:50 kr

Annonspriser:

1/4 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,

3/4 sid. 125:—, 2/8 sid. 65:—

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm.

90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

PENICILLIN KAN DÖDA	6
(pressklipp)	
HUR CICERO "RÄDDADES" ..	7
SILIKOSEN	8
GLASÖGON OCH SEX-APPEAL	10
OM FÖRKYLNING	12
NARKOTIKAPRODUKTIONEN	13
DLR:s RIKSLOTTERI	14
(bilduppslag)	
ÄLVAN — EVIGA UNGDOM	16
(dikter av H. Grundström)	
EN LÄST DÖRR	17
(novell av G. Pettersson)	
TV I KÖK OCH NÄRINGS LIV	19
SCHACK	21
KORSORD	23

God tbc-eftervård kräver moderna, rymliga bostäder

Konvalescentföreningen Sälko i Borås har helt nyligen låtit genomföra en undersökning av bostadsförhållandena för de lungsjuka i södra delen av Älvsborgs län. För sex år sedan gjorde De Lungsjukas Riksförbund en liknande fast riksomfattande utredning, som avslöjade beklämmande fakta om de tuberkulosjukas bostadssituation. En del har förbättrats sedan dess, men även den nya undersökningen visar, att mycket ännu inte är som det borde vara.

I Sälkos undersökning har ungefär 79 procent av uppgiftslämnarna egen lägenhet mot 60 i den äldre utredningen. Var fjärde tillfrågad uppger sig vara missnöjd med sin nuvarande bostad, men den siffran anses av undersökaren vara för låg. Många lungsjuka med undermåliga lägenheter förutsätts nämligen ha förklarat sig nöjda, därför att de inte har råd att betala för en bättre bostad.

Denna misstanke styrks av andra fakta i undersökningen. Sålunda förklarar inte mindre än ca 55 procent av de missnöjda, att de visserligen skulle vilja ha en bättre lägenhet, men att de inte har råd till det. Det är också bara de återstående 45 procenten av de missnöjda, som anmält sig vid offentlig bostadsförmedling.

De 25 procent, som förklarat sig icke nöjda med sina bostäder, är förvisso inga kverulanter. Av samtliga uppgiftslämnare i undersökningen bor över 31 procent i enrumslägenheter eller i rum och kök. Flertalet av dessa är gifta, och många av dem har ett eller flera barn. I ett par fall redovisas fem personer i enrummare. Enligt gam-

la regler anses trångboddhet föreligga, då det går mer än två personer på varje rum. Enligt denna ålderstigna bedömningsgrund är 17,5 procent av de undersökta trångboddade, men för uppgiftslämnarna i enrummare stiger siffran till 44 procent. Sälkos sekreterare, Ewerth Mårtensson, som utfört undersökningen, anser emellertid, att denna trångboddhetsregel inte kan tillämpas i fråga om lungsjuka människor. I deras fall måste man i stället räkna med eget rum åt den sjuke och sedan två personer per varje övrigt rum. Enligt denna norm har nära hälften av uppgiftslämnarna för liten bostad.

Nära 20 procent av lägenheterna i undersökningen saknar såväl värmeledning som varmvatten och badmöjligheter. Standarden är sämst i de små lägenheterna, där de flesta trångboddade redovisas. Av enrummarna saknar exempelvis över 30 procent centralvärme. Mellan tre och fyra procent av dem har inte ens vatten och avlopp. Ett skrämmande förhållande, eftersom det är fråga om sjuka och konvalescenter.

Sälkos undersökning är visserligen liten och lokalt begränsad, men då dess resultat ganska väl korreponderar med siffrorna i den äldre riksuppsökningen, finns det ingenting som direkt talar för att den inte skulle vara representativ för landet i stort.

Trångboddheten är besvärlig för många, ja, för nästan alla kategorier av medborgare, men särskilt beklagligt är det, när den drabbar familjer, i vilken någon lider av lungtuberkulos. Smittorisken och den sjukas speciella behov, hans be-

DLR startar rikslotteri

De Lungsjukas Riksförbunds landsomfattande verksamhet har under 18 år så gott som helt finansierats med det överskott tidskriften Status givit. Förbundets inkomster utgöres nämligen till 98 % av intäkterna från Status.

Under dessa år har allehanda kriser uppstått och övervunnits. Först och främst gällde det att göra tidskriften känd och erkänd, vilket man torde kunna säga har lyckats, om man t. ex. ser till upplagssiffrorna, som för ordinarie månadsnummer enligt senaste TS-uppgiften uppgår till 41.971 ex. i nettopploga och för julnumret till 190.000 ex. Det innebär att Status upplagemåsig är en av landets största månads-tidskrifter.

Men konjunkturerna far hårdhänt fram med tidningsbranschen. Ökade kostnader inom hela ramen för tidningsutgivning och trängsel på marknaden kan i längden inte för en tidskrift kompenseras med höjda lösnummerpris och prenumerantpriser, om man vill hålla sig till vad

som kan anses skäligt — och till vad allmänheten vill betala för att läsa tidskriften.

När riksförbundet nu för första gången startar ett rikslotteri, så utgör detta en accepterad konsekvens av att Status ensam ej längre räcker till att ekonomisera förbundets verksamhet, helst som riksförbundet och dess lokalföreningar alljämt expanderar. Trots minskad tuberkulos måste nämligen allt eftervårdsarbete för de lungsjuka fortfarande effektiviseras.

DLR-lotteriet startar med ett förnämligt urval av vinster. De elva högsta vinsterna utgöres av Austinbilar i storlek från A 95 till A 35. En televisionsapparat tillhör naturligtvis vinstsamlingen. Denna får dock utbytas mot presentkort om detta bättre skulle passa vinnaren. Över huvud taget har lotteriet siktat på att respektive vinnare skall kunna bli tillfredsställd. Förnämliga stilmöbler, som kanske ej passar i vinnarens hem, utbytes också mot presentkort.

Annie van Esch säljer DLR-lotter vid stationen i Uttran.

Den sammanlagda vinstsumman är 151.000 kronor och lottantalet är 150.000.

Riksförbundets 150 lokalföreningar över hela landet kommer att sälja lotter, men rekv. kan även ske från

rättigade krav på vila och avkoppling etc. gör det nödvändigt med såpass rymliga lägenheter, att den sjuke kan ges ett eget rum. Bostäderna måste också ha en hygglig standard. Gamla lägenheter med dåliga uppvärmningsanordningar och otillfredsställande hygieniska förhållanden är inte lämpliga som hem åt konvalescenter efter en sanatorievistelse.

Antalet moderna lägenheter ökar ständigt både absolut och relativt, men tyvärr är de lungsjuka handikappade i striden om ändamålsenliga bostäder. Många har — som Sälkos undersökning visar — helt enkelt inte råd att hyra moderna lägenheter. Det har också konstaterats, att tbc-konvalescenter, som får sin hyra betald av socialvården, inte alltid är så välsedda av husvärdarna. Omotiverad smittoskräck torde även spela in i enstaka fall.

Allt detta medför, att den successiva förbättringen av vårt bostadsbestånd inte kommer de lungsjuka till del i rimlig utsträckning. Trångboddheten har visserligen minskat för de tuberkulossjuka under de senaste åren men inte i lika stor utsträckning som för folket i dess helhet.

Vad kan då göras för att lätta på de lungsjukas bostadssvårigheter? Jo, till att börja med bör alla tbc-sjuka utan lägenhet, med för liten lägenhet och med hälso-olämplig lägenhet få ordentlig förtursrätt i bostadsköerna. Läkarintyg och kuratorsutredningar måste här ges stort inflytande.

Problemet är dock i första hand ett penningproblem. Många lungsjuka behöver ett bättre ekonomiskt stöd för att kunna hyra ändamålsenliga bostäder. Det kan t. ex. åstad-

kommas genom förmånligare sjukförsäkringsvillkor för de långvarigt sjuka — full sjukpeng även efter 90 dagars sjukskrivning och så småningom sjukpeng under obegränsad tid. I de mindre generösa kommunerna bör socialhjälpmyndigheterna dessutom kunna ta större "bostadshänsyn" till de lungsjuka, som måste vända sig till dem för att få hjälp. Hyresbidraget skulle i alla kommuner utgå exklusivt det "vanliga" understödet, och det borde aldrig maximeras, så att hyrans storlek kan tvinga den sjuke att avstå från en rymlig och modern lägenhet, då en sådan verkligen går att få.

Det brådskar med en förbättring av de tbc-sjukas bostadsförhållanden, för problemet är inte enbart en fråga om standard och social rättvisa. Det har även medicinska aspekter. God eftervård fordrar goda bostäder.

AKE ROOS

SJUKHUSENS UNDERHÅLLNING BÖR ORGANISERAS CENTRALT

Den som läst Moby Dick minns när Queequeg lade sig ned i en kista för att dö men helt plötsligt kvicknade till, när han i det kritiska ögonblicket just erinrade sig, att han hade en liten plikt i land som han inte fullgjort. Och, säger Herman Melville i anslutning till denna märkliga händelse, "nu är det den märkliga skillnaden mellan vilde och civiliserad, att medan en sjuk civiliserad man kanske behöver ett halvt år för att tillfriskna, blir en sjuk vilde vanligen så gott som bra igen på ett dyft."

Man har all anledning att då och då tvivla på sanningshalten i Melvilles frodiga men till synes så nyktert konstaterande berättarkonst, men nog måste vi sentida bleka barn av en sjöfararnation erkänna att det första ledet i Melvilles bevisföring bär sanningsens prägel. Det vågar vi nog alla skriva under våra namn på.

Den som någon gång legat sjuk i tbc har erfarenhet av hur lång tid det tar att tillfriskna. Även om vårdtiden nedpressats betydligt de sista tio åren, så är den fortfarande att räkna i månader, i sällsynta fall i år.

Men det är ju inte bara tbc-sjuka som har lång vårdtid. De reumatiska sjukdomarna, polion, sinnessjukdomarna kräver en lång vårdtid innan resultat kan uppnås.

Och under tiden behöver de sjuka sysselsättning och avkoppling. Det är inte bara en fråga om flykt från sjukhusatmosfären, det är lika mycket en medicinsk angelägenhet, ett botemedel för tillfrisknandet. Därför borde det vara av vikt att även denna sida av vården bars upp av planering och insiktsfullhet.

Och hur är det nu och hur har det varit? Om vi nöjer oss med att

lotteriexpeditionen. Vi hoppas förstås i första hand, att våra läsare försäkras sig om lotter och därmed utökar sitt stöd till riksförbundets verksamhet.

Dragning i lotteriet äger rum så snart lotterna är slutsålda, dock senast den 1 augusti 1957.

Ergo: Ju bättre köplust — desto fortare kommer dragningen!

Einar Hiller

Från Erik Ransemar, Göteborg, har Status mottagit följande artikel, i vilken föreslås, att man bildar en central organisation av rikskaraktär med "huvudsaklig uppgift att sörja för att en vettig och gärna även högklassig underhållning når ut till sjukhus och anstalter". Organisationen borde ha anknytning till folkparksorganisationen och de sjukas egna förbund, bl. a. De Lungsjukas Riksförbund.

skärskåda sanatorier och tbc-sjukhus blir bilden den, att det när det gäller sysselsättning under sjukdomstiden är det relativt väl sörjt genom hel- eller halvtidsanställda arbetsterapeuter. När det gäller avkoppling, så är det i stor utsträckning patienternas egna organisationer som får stå för rusthållet. På de större sanatorierna har det under de sista åren anställts studieledare, vilka under några timmar i veckan ägnar sig åt att ge hjälp vid val av korrespondenskurser.

◇

Det är i och för sig inget fel i att patienterna själva svarar för underhållnings- och avkopplingsdetaljen. Detta arbete kan för många patienter innebära en stimulerande uppgift. Men felet ligger i att detta arbete måste bedrivas som ett rent dektivarbete. Ingen samordning mellan olika sjukhus finns.

Varje sjukhus, varenda anstalt på samma ort, är alltså potentiella konkurrenter till varandra. Det kan under sådana omständigheter inte vara så särskilt roligt att vara en uppbyren artist och bli uppringd från skilda håll, alla lika behövande av en stunds avkoppling, och nödgas säga nej till de flesta.

Både de som ligger sjuka och artister av olika schatteringar skulle vara betjänta av en institution av något slag, som samordnade de sjukas berättigade krav på omväxling och förströelse under sjukdomstiden med artisternas välvilja att ställa sig till förfogande mot ett mindre honorär än de är vana vid.

(Forts. sid. 24)

Hässleby blir specialanstalt den 1 juli i år

Problemet med de alkoholskadade lungsjuka, som inte tolereras på de vanliga sanatorierna, tycks nu närma sig sin lösning. Nykterhetsvårdsutredningens expertgrupp har nämligen föreslagit kmt, att Hässleby sanatorium omändras till specialanstalt för tbc-sjuka alkoholmissbrukare. Omändringen förutsätts vara genomförd redan den 1 juli i år.

Den nya anstalten får 112 vårdplatser, och med en beräknad genomsnittlig vårdtid på 5—6 månader blir kapaciteten ca 250 patienter per år. I hela landet finns f. n. mellan 400 och 500 lungsjuka, som inte kan ges behövlig vård på vanligt sanatorium. Att siffran är så hög, beror dock på att gruppen alkoholskadade lungsjuka vuxit från år till år — man har ju inte haft tillgång till någon specialanstalt. Hässlebys kapacitet bör därför räcka till.

Regeringen får på inga villkor förhålla den här saken och skjuta nykterhetsvårdsutredningens förslag på framtiden. Det är beklämmande, att samhället inte långt tidigare visat tillräckligt intresse för de lungsjuka alkoholisterna. Dessa människor befinner sig i en kuslig situation. De kan inte få någon tbc-vård på alkoholistanstalterna, och på sanatorierna vill läkarna inte ha dem, eftersom de är alkoholiserade. De ges ingen hjälp därför att de råkar vara behäftade med två sjukdomar.

Och de lätt alkoholiserade, som trots allt tolereras på de vanliga tuberkulossjukhusen, utgör där oros-element, som fördärvar trivseln och saboterar sanatoriekuren för det stora flertalet patienter.

Det brådskar med den föreslagna specialanstalten.

Å. R.

*

P. S. Den 9 mars meddelades, att socialministern avlämnat en proposition i överensstämmelse med nykterhetsvårdsutredningens förslag. Man får nu hoppas, att riksdagen bifaller propositionen snarast möjligt.

Ni har väl prenumererat
på STATUS ?

Dödande chock av penicillin

"Dödsfall förorsakade av penicillin ha blivit allt vanligare", framhåller en grupp läkare från Helsingfors i en artikel i *Nordisk Medicin*. "Före 1952, under de första 9 åren av klinisk penicillin-terapi, publicerades endast 2 fall, medan de under tvåårsperioden 1952—1954 publicerade penicillindödsfallen, såvitt känt för oss, stiga till 57. Av olika penicillin-preparat har prokain-penicillin oftast kommit till användning (34 fall)... I de flesta fallen har döden inträffat inom några få minuter efter penicillin-injektionen, och det kliniska förloppet samt obduktionsfyndet (19 obducerade fall) ha varit typiska för anafylaktisk chock. I 17 fall uppgavs patienten tidigare ha blivit behandlad med penicillin, och av dessa hade 8 då fått allergiska reaktioner. Tidigare allergiska manifestationer uppgavs i sammanlagt 14 fall, av dessa voro 6 astmatiker."

I fortsättningen redogör artikeln för tre av dödsfallen, däribland följande:

"Patienten fick 600.000 enh. prokainpenicillin i vattensuspension (Novo) intragluteralt. Sköterskan som gav injektionen uppgav, att hon före injektionen hade kontrollerat, att nålspetsen ej låg i något blodkärl. Kontrollen skedde, enligt den sedvanliga rutinen på så sätt, att sprutan lösgjordes från injektionsnålen, varefter aspiration med sprutan företogs, sedan den åter fästs på nålen.

Några få minuter efter injektionen blev patienten illamående och fick snabbt ökande andtåppa. En av oss (O. W.) tillkallades genast från rummet bredvid. Patienten var redan tydligt cyanotisk och en ytterst svår dyspnoe kunde konstateras. Ingen kontakt med patienten kunde fås mer; hon hade sedan några uppkastningar samt defekerade. Inom ytterligare några minuter avstannade andningen helt, medan hjärtat fungerade något längre tid. Enstaka kloniska kramper följde, och inom 7—10 minuter, räknat från injektionen, var patienten död. Hon fick adrenalin intravenöst inom 5 minuter efter injektionen av penicillin samt senare noradrenalin subkutant och intrakardialt. Konstgjord andning gavs dessutom under två timmar, utan resultat.

Vid obduktion konstaterades förändringar, typiska för anafylaktisk chock.

Den ökade frekvensen av anafylaktiska

manifestationer manar till återhållsamhet vid ordinerandet av penicillin. Fatale reaktioner äro ju visserligen fortfarande sällsynta, men redan det faktum, att vi från en enda medelstor stad kunnat hopbringa tre fall, som alla inträffat inom mindre än ett år, tyder på att de hittills i litteraturen publicerade fallen inte på långt när ge en sanningsenlig bild av den verkliga mortaliteten."

Varannan dör i hjärtsjukdom

"Enligt försäkringsbolaget Förenade Livs dödsfallsstatistik för 1956 hade 48 procent av dödsfallen orsakats av hjärt- eller kärlsjukdomar, 22,2 procent av cancer och andra svulster, 6,9 procent av olycksfall, 5 procent av urinvägssjukdomar och 4,2 procent av självmord samt 13,9 procent av övriga sjukdomar", meddelar *Morgon-Tidningen*.

"Siffrorna avser grupplivförsäkrade. Grupplivförsäkringen har under efterkrigstiden ökat mycket kraftigt. Skall man döma av utvecklingen i USA, där gruppliv har femdubblats på tio år, kan man vänta fortsatt expansion i Sverige."

Nytt medel mot tbc

"En lovande ny drog, som ger skydd mot tuberkulosbakterier, har framställts vid det irländska medicinska forskningsinstitutet vid Trinity College i Dublin, och en redogörelse för dess effektivitet vid experiment på djur har lämnats av laboratoriets chef, doktor Vincent Barry i ett föredrag vid universitetet i Bombay", rapporterar *Svenska Dagbladet*.

"Drogen, som hittills endast är känd under namnet B 663, har vid experiment visat sig vara mera effektiv mot tuberkelbakterier än något annat antituberkulospreparat som för närvarande är i bruk, förklarade doktor Barry. Hittillsvarande medel kontrollerar tuberkulos blott då injektionen sker efter nedsmittning, medan B 663 visat sig ge ett fullständigt skydd även då insprutningen på experimentdjuret skett före inokuleringen med bakterier.

En grupp möss fick ytterst små doser under några veckor och fick därpå en dödande dosis av aktiva tuberkelbakterier. En annan grupp möss, som inte fått

B 663, behandlades på samma sätt. I genomsnitt avled de icke förhandsbehandlade djuren efter två veckor medan de som först fått det nya skyddsmedlet alltjämt var vid liv och fullt friska, då doktor Barry fyra månader senare höll sitt föredrag.

Man vet ännu inte om denna drog kan användas på människor, men skulle det visa sig vara fallet, kommer den att erbjuda ett värdefullt skydd mot "naturlig" tbc-smitta.

B 663 tillhör fenazin-familjen av mörkröda färgämnen av vilka vissa används bakteriologiskt för att färgsätta bakterier så att de kan undersökas under mikroskop. Medlet har visat sig vara fullständigt ofarligt för de djur på vilka det prövats."

Invalidbil kostar 1.700 kr. pr år

"Den 17 november 1955 utsände SVCK:s motorfordonskommitté till ca 200 invalidbilister ett frågeformulär, som avsåg att söka få en uppfattning om hur nämnda bilägare ekonomiskt klarat sitt bilinnehav, hur de utnyttjat sin bil för sin arbetsutövning, hur försäkringskostnader och reparationskostnader täckts m. m.", skriver *Information för vanförevården* och meddelar bl. a. följande resultat av undersökningen:

"Samtliga invalidbilister hade direkta förflyttningsvärigheter på grund av

a) förlamning i båda benen	33 %
b) förlamning i ett ben	35 %
c) höft- och ryggskador	3 %
d) deformationer å el. amputationer av benen	29 %

Bland invaliditetsorsakerna dominerar polio. Nämnda sjukdom har drabbat 52 % av klientelet; olycksfall har orsakat invaliditet hos 15 %. Födelseskador noteras för 11 % medan för reumatiska sjukdomar redovisas procenttalet 7. 15 % har ej lämnat någon uppgift om orsaken till den iråkade invaliditeten.

Vid valet av bilmärke hade 20 bilägare stannat för inköp av Volkswagen, 16 för Fiat, 9 för Ford, 7 för Volvo, 3 för Morris och 2 för Austin. I 9 fall har ej bilmärket noterats.

Ovannämnda bilar hade till 27 % utrustats med manuellt aggregat för samtliga bilens manöverorgan. 9 % av bilarna var försedda med manuell koppling och broms. Kombinationen manuell broms och

(Forts. sid. 23)

UR PRESSEN

Mannen som räddade Ciceros verk

Hur mycket av antikens litterära skatter drunknade i medeltidens gruvliga mörker? Hur många mästerverk av Cicero, Plinius, Quintilianus osv. förstördes direkt eller indirekt av "mörklagda" munkar i mögeldrypande klosterbibliotek? Och hur mycket skulle inte för evigt ha undandragits eftervärlden om inte Poggio funnits?

Poggio? Vem är Poggio?

Ja, sanningen att säga är det väl inte så värst många utöver dem som specialstuderat de tidiga humanisternas verksamhet som känner till Poggio. Men han är värd bekantskap av många fler. Han räddade nämligen en av hörnstenarna för vår kultur, han eskorterade över Lucretius, Cicero, Quintilianus och många fler till nya tiden.

Bakgrunden till denna unika räddningsaktion var medeltidens kallsinniga och ofta direkt fiendliga behandling av de antika "hedniska" författarna. Medeltiden var självgod och själv tillräcklig, inte minst när det gällde litteraturen, och de antika storheterna var det ytterst få som hade något till övers för. Deras verk rutnade bokstavligt talat i de en gång fina klosterbiblioteken. Det gick till och med så långt, att många av de grekiska och romerska författarna helt glömdes bort och att deras verk förvanskades till oigenkännlighet av medeltidens lärda skribenter. När sedan humanismen och det nyvaknade intresset för antikens kultur och litteratur bröt fram, måste man ofta "äta sig igenom" tjocka dimlager av medeltida tillsatser.

En av dem, som inspirerade till ett energiskt efterforskningsarbete för att rädda spillrorna av den antika litteraturen, var Petrarca, och många lärda män under denna period gjorde strålande insatser i samma stil. Men främst av alla var Poggio Bracciolini.

Poggio var som klippt och skuren till uppgiften. Han hade en tämligen underordnad sekreterarebefattning vid den heliga stolen i Rom, men

HANS NORLING

berättar i denna artikel om den märklige italienaren Gian Francesco Poggio Bracciolini, som levde i slutet av 1300-talet och början av 1400-talet. Han hade ett intensivt intresse för antikens litteratur, och tack vare honom räddades betydelsefulla verk av Cicero, Lucretius m. fl. från att glömmas bort i "mörklagda" medeltidskloster. Många av Poggios samtida betraktade nämligen de antika författarna som hedniska och värdelösa.

tack vare denna fick han i alla fall bege sig ut på flera diplomatiska missioner till främmande länder. På den grunden hade han också möjlighet att besöka flera berömda bibliotek och ur dem leta fram "glömda" författares verk.

Trots detta hade han knappast kunnat utföra den märklige gärning som han gjort, om han ej hade varit i besittning av speciella gåvor. Han behärskade latin till fulländning — så som endast en trettonhundratalets lärd kunde — och han hade en omättlig läshunger, en oförfalskad beundran för den antika litteraturen och en fabulös förmåga att snabbt kopiera intressanta manuskript.

En dansk författare berättar, att en mycket vacker handskrift på 76 stora blad bär Poggios egen anteckning om att han utfört verket på 12 dagar. Vem som helst som sett en handskriften bok förstär vilken fantastisk prestation detta är. Poggio hade dessutom utvecklat sin kopieringskonst så långt, att flera av hans avskrifter i långliga tider ansågs för originalmanuskript. Med tanke på alla förfalskningar, som i alla tider förekommit, kanske det samtidigt är skäl påpeka, att Poggio aldrig hade någon avsikt att bedra folk. Han var alltid noga med att redovisa sina avskrifter och bland annat göra anteckningar på dem, som klargjorde att det inte var fråga om original.

Poggio berättar om ett tyskt klos-

ter, som kan besökte, att den mycket värdefulla boksamling som fanns där inte förvarades på en plats som gjorde den rättvisa, utan tvärtom i en undermålig källarlokal under ett torn — ett rum som man inte ens kunde använda till fängelse.

Poggio företog fyra stora efterforskningsresor, och den första av dessa förde honom till det franska klostret Cluny, i vars bibliotek han gjorde flera betydelsefulla återfynd. Bl. a. fann han en codex med sex av Ciceros tal, som i annat fall troligen inte hade blivit kända av eftervärlden.

I en senare resa besökte han församlingen i Konstanz och kunde i samband med den göra en del avstickare till närbelägna kloster. På en sådan tur kom han också till klostret i S:t Gallen, och där "återuppväckte" han Quintilianus stora verk om vältalighet, Institutia Oratoria. Poggio skrev av hela detta väldiga verk på 54 dagar. Vid en senare resa i samma trakter fann han bland annat Lucretius poetiska framställning av Pikureus, Om tingens natur, De Rerum Natura.

I Köln återfann han ytterligare sju tal av Cicero, trots att de kyrkliga myndigheterna i ovist nit gjorde allt för att försvåra hans efterforskningar.

Poggios märklige upptäckter väckte stort uppseende i hemlandet efterhand som rapporterna inflöt, och det var t. o. m. en del gott folk som tyckte, att man borde resa en staty av honom och motta honom som en romersk triumfator, när han återkom till hemlandet. Så blev det emellertid inte, och Poggio påpekar själv att han var nöjd med en undanskymd plats vid musernas fötter.

Av eftervärlden är han emellertid väl värd att hedras för sina märklige räddningsaktioner.

Schacklösning

Lösning till schackproblemet av Th. Siers och W. Massmann (Matt i 4 drag).
1. Sd4! Varför offras springaren? Svaret får vi vid svarts 3:e drag. 1. —, K×d4.
2. T×f4†, Ke5. 3. Tb3, Kc6. Hade den vita springaren gått till något annat fält, så vore fältet c6 gaderat och den svarta kungen pattsatt efter vits tredje drag. 4. Te4 matt.

KULTURELLT

Inget botemedel mot silikosen

År 1931 inregistrerades officiellt en ny yrkessjukdom: silikos. Det betydde att arbetarna skulle få ersättning om de insjuknade i denna sjukdom. Ändå är det en gammal sjukdom. Klassisk är skildringen från bergverken i Karpaterna under 1500-talet, där en kvinna kunde hinna med att vara gift med sju olika män, vilka alla gick en för tidig död till mötes genom sitt arbete i gruvorna och stenbrotten. Även från vårt land kan noteras t. ex. Linnés rapport från sin resa i Dalarna, då han uppmärksammat, att sandstensarbetarna i Orsa angreps av en "tärande bröstsjuka", vilket gjorde att de sällan uppnådde högre ålder än 30—40 år. Den okända sjukdomen skildrade han under namnet "Orsajsukan".

Först med den moderna industrialismens genombrott blev dammlungan ett större socialt och medicinskt problem. Därtill bidrog framförallt, att dammig industriarbete började utföras i många gånger små och dåligt ventilerade lokaler, i trånga gruvgångar under jord osv. Till den ökade frekvensen av dammskador bidrog även nya framställningsmetoder, som ökade förekomsten av mineraldamm, vidare nya verktyg, t. ex. tryckluftsapparater, som genom sin större arbetshastighet ökade dammets mängd och koncentration.

Kiseldammet farligast

Silikosen, dvs. kiseldammlungan, är den ojämförligt farligaste arten av dammlunga. Dess betydelse framgår av att yrkeshygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet under perioden 1931—54 har registrerat inte mindre än 2.000 silikosfall i Sverige. Av dessa har 500 avlidit, varav 200 i silikos, 130 i silikos komplicerad med tbc och 180 i annan sjukdom. Medelåldern för de döda har legat något under 50 år.

De yrken i vårt land, som är särskilt silikoshotade, gäller arbetare i kvartskrossverk, gjuteriarbetare och porslinsarbetare. Inom järnproduktionen angrips i synnerhet de arbetare, som sköter rensningen av gjutjärnet från resterna av de sandformar, som järnet gjutits i. Denna sand avlägsnas antingen med hjälp av pneumatiska verktyg eller genom

THORE ÅKERSTRÖM

skriver om silikosen, som först år 1931 inregistrerades som yrkessjukdom i Sverige. Sjukdomen har dock funnits i många hundra år, men det var först i och med industrialismens genombrott, som den blev ett större samhällsproblem. För att dammlunga skall kunna utvecklas fordras i regel en långvarig exposition för det hälsofarliga stoffet. En mängd olika behandlingsmetoder har prövats vid silikos, men ännu har man inte funnit något egentligt botemedel. Förebyggande åtgärder är det enda, som står till buds. Invaliditetsbedömningen vid silikos är svår, och de sjuka får sällan den skadeersättning de borde vara berättigade till.

sandblästring. Ugnsmurare, som bygger ugnar för järnframställning enligt Martin-processen, är också starkt utsatta för silikofaran. I porslinsfabriker drabbas främst de arbetare, som har att göra med formning och drejning av porslinsföremålen, samt de som bereder själva porslinsmassan.

För att dammlunga skall kunna utvecklas fordras som regel en långvarig exposition för det hälsofarliga

En norrländsk gruvarbetare på tillfälligt besök ovan jord.

stoffet. Expositionstiden måste räknas i flera år, längre eller kortare tid för olika sorters damm. För det andra måste dammpartiklarna ha en viss lämplig storlek för att ge upphov till dammlunga, och för det tredje spelar dammkoncentrationen i den inandade luften en väsentlig roll för att sjukdomen skall kunna utveckla sig. Sannolikt föreligger även individuell disposition. Man har således registrerat arbetare, som drabbats av silikos redan efter ett par års arbete i kvartsdamm, men även arbetare, som efter trettio års arbete på samma ort varit relativt oanfrätta.

Inget botemedel finns

Enklast kan silikosen definieras så, att den är en lungsjukdom som framkallas av den retande verkan kiselsyrepartiklarna utövar på lungväggarna. Förutom den rent mekaniska inverkan, som dammet utsätter lungvävnaderna för samt att silikosen inte sällan kompliceras med tbc, tillkommer, att kiselsyrepartiklarna är något lösliga i kroppsvätskorna. Därför kan silikosen även sägas vara ett slags förgiftning, beroende på att fagocyterna — de celler som har till uppgift att skaffa bort främmande ämnen inom människokroppen — sätts ur funktion. Renhållningen upphör, lungorna förtätas och vävnaderna degenererar. Lungorna förvandlas till en skrumpanande ärrvävnad och även lymfkärlen och småbronkerna förstörs i stor utsträckning. Därigenom försvåras blodcirkulationen. Blodet blir sämre syrsatt och hjärtat får ökat arbete. Hela proceduren går mycket långsamt och är svår att på ett tidigt stadium diagnosticera.

Även symptomen ger sig sent tillkänna. Fastän allmäntillståndet kan vara gott, uppträder hos den sjuke andfåddhet, hjärtgalopp och hackhosta. Det sticker och svider i bröstet. Eftersom dessa symptom således ganska sent ger sig tillkänna, och eftersom man ännu — trots årtiondens intensifierad silikosforskning — ännu inte känner någon verklig behandlingsmetod, måste största vikten läggas vid de förebyggande åtgärderna. Den sjuke dör aldrig genom kvävning utan av sviktande hjärtkraft.

Vattenbegjutning minskar riskerna

En mängd metoder har prövats för att behandla silikos — tyvärr nästan alltid med negativt resultat. En kanadensisk forskare prövade således att låta den silikosskadade inandas aluminium i ytterst små mängder. Man tänkte sig att aluminiumdammet skulle bilda ett skyddande hölje i lungan. Aluminiumdammet gav emellertid upphov till en ny sorts dammlunga, som man kallade aluminos, och metoden förkastades givetvis. På liknande sätt prövade en tysk forskare, dr Cauer, en inhalationsmetod i det han lät patienterna inandas kalciumstoff. Även denna metod gjorde mera skada än nytta. 1953 upprättades ett dyrbart s. k. inhalatorium vid Iföwerken i Bromölla, där man lät patienter med kikhosta, astma och silikos inhalera kalkberikad luft. Vid ett prov med både sjuka och friska visade det sig att den påstådda förbättringen mest hade sin grund i suggestion.

Vid silikossforskningsinstitutet i Bochum i Tyskland gjordes försök med inandning av saltdimma. Men även denna metod måste förkastas liksom en annan att låta patienterna inandas förstoftade natriumkalciumpalter, uppladdade till 45 000 volt i 150 meter långa inhalationsgångar. Försök att uppfånga dammet med ultraljud, vilket prövats i Sverige, har inte heller visat sig effektivt.

En skäligen enkel metod har hittills visat sig vara den bästa, nämligen att binda dammet med fuktig luft. Ett dammkorn, av den storlek som förorsakar silikos, behöver nämligen 50 timmar för att falla till marken — i luft som innehåller omkring 90 % fuktighet har det visat sig, att detta damm ganska väl låter sig bindas. Skyddsmasker och borttagning av dammet har nu slopats, medan det däremot är vanligt, att tryckluftsborrarna är försedda med vattenbegjutningsmekanism, liksom även lastmaskinerna i gruvorna. Ventilationen är också av stor betydelse.

Silikossjuka tvångsflyttades

Genom en internationell överenskommelse har man enats om en särskild indelning av silikossjukdomen i stadierna I, II, III. I första stadiet är patienten alltid subjektivt frisk och bör betraktas som arbetsför. Även i andra stadiet är lungfunktionen normal, men vanligen före-

En bild från innandömena i Bolidengruvan.

ligger en viss inskränkning av arbetsförmågan. I tredje stadiet är patienten betydligt invalidiserad, men kan trots detta ha en relativt bibehållen lungfunktion.

Denna överenskommelse ligger till grund för den internationella silikossforskningens arbete, men den har även kommit till för att man ska kunna få fram en rimlig ekonomisk kompensation åt de silikosskadade. Inte minst är det av ekonomiska orsaker, som silikossjukdomen i Sverige utlöst mycken bitterhet bland arbetare, som drabbats därav — de silikosskadade uppger, att det existerar en formlig dragkamp mellan riksförsäkringsanstalten och den sjuke angående graden av hans sjukdom och rimlig ersättning därför. En arbetare i stadium II måste dessutom lämna sin hyggligt avlönade syssla och ta ett ofarligt, sämre betalt arbete. Efter åtskilliga års slit i gruvan, gjuteriet eller porslinsfabriken — inte sällan med lång och dåligt avlönad lärlingstid — är det lätt att förstå, att han med fog kan begära full ekonomisk kompensation.

En silikosskadad kan inte räkna med möjligheten att ta ett annat välbetalt arbete, eftersom han inte kan få friskintyg. Detta förhållande har inom vissa företag i Sverige utnyttjats på ett mindre vackert sätt. Ett exempel härpå gavs, när en grupp silikosskadade arbetare våren och

sommaren 1953 tvångsflyttades från sitt ovanjordsarbete i den bolidenägda blygruvan i Laisvall till anrikningsverket i Boliden. Bostadslägenheter fanns inte ordnade i Boliden, utan arbetarna inhystes i baccacker, medan deras familjer på obestämmd tid fick bo kvar i Laisvall.

2.000 pund engelskt skadestånd

Starka krafter har emellertid sedan dess varit i rörelse för att staten helt ska ta ansvaret för de silikosskadade. De privatkapitalistiska intressena måste avkopplas, hävdar förbundsordföranden i Gjuteriarbetarförbundet, Sven Ekström.

Ett förslag att tillsätta ett från arbetare, arbetsgivare och försäkringshåll fristående läkarråd, som opartiskt kunde bedöma de yrkeshygieniska frågorna, har dock inte kunnat realiseras. Inte heller ett förslag om lägre pensionsålder för de berörda yrkesgrupperna eller att ersättning skall utgå efter prövning av regeringen i varje särskilt fall. Arbetarnas krav på full inkomstkompensation kvarstår ännu.

1948 infördes emellertid ett provisorium, i avvaktan på revisionen av yrkesskadeförsäkringen, särskilda ersättningar av statsmedel om högst 700 kr per år. (En löjlig summa, om man tar i beaktande, att man inom berörda industrier i t. ex. England avsätter 6 1/4 procent av arbetarlönerna till en fond för sili-

(Forts. sid. 22)

Glasögon motverkar sex-appeal

Allt flera personer behöver glasögon för att korrigera sin syn — det är ett faktum som bl. a. bevisas av en nyligen genomförd amerikansk undersökning i vilken fastslogs att 23 procent av alla tjuugoåringar har något fel på sina ögon, i trettioårsåldern är det 39 procent som har försvagad syn, och vid fyrtio är det inte mindre än 48 procent som har syndefekter. Vid femtio års ålder har 71 procent dåliga ögon, och vid fyllda sextio är synen dålig hos 82 procent.

Men ändå drar sig folk för att skaffa sig glasögon, detta är ett faktum som är väl känt och som inte ytterligare behöver kommenteras. En del av orsakerna till oviljan mot glasögon är väl kända, även om de hittills inte blivit vetenskapligt dokumenterade.

Stiftelsen för Psykoteknik i Holland har ansett oviljan mot glasögon så intressant att man gjort en undersökning, som här i korthet skall refereras. Genom en lång rad försök med flera hundra personer har man lyckats samla så mycket material att man ansett sig kunna statistiskt bevisa hur glasögon verkar som s. k. *uttrycksfaktor*. Man var således inte intresserad av hur de personer reagerar, som redan skaffat sig glasögon, utan hur personer i omgivningen uppfattar en person som bär glasögon.

Glasögonbärare verkar intelligent

Tillvägagångssättet vid undersökningen var i korthet detta: Man valde ut ett antal personer som bär glasögon, fotograferade vederbörande i två upplagor, det ena fotot visade modellen med glasögon, det andra utan. Sedan visade man dessa foton för försökspersonerna efter ett bestämt system. För hälften av försökspersonerna visade man modellen med glasögon, för den andra hälften modellen utan glasögon. Inte vid något tillfälle visades båda foton för samma försöksperson. Meningen var att man skulle få klart för sig hur modellen verkade på de flesta, när glasögonen var på, och när samma person visades utan glasögon. Utöver detta prov gjordes en del analyser som gällde glasögonens form, färg, konturverkan etc.

Vad man i första hand ville ha klart för sig var hur glasögon verkar på åskådarens inställning av sympati. Undersökningens resultat visade, att de egenskaper, som glasögon påverkar i positiv riktning, är

sådana som män och äldre människor sätter störst värde på, nämligen intelligens, saklighet, energi, ordningssinne, soliditet, självkritik, självbehärskning etc.

Kvinnor och yngre människor sätter större värde vid andra egenskaper, egenskaper som rör sig inom gruppen charm, fantasi, originalitet, entusiasm, spontanitet, sensualitet etc. Dessa egenskaper påverkar glasögon i negativ riktning. En kvinna har bevisligen mindre av sex-appeal, när hon bär glasögon, hon är lättare för att se allvarlig, eftertänksam och mindre spontan ut. I stort sett gäller även detta om män, som bär glasögon.

Vidare fastslogs det att män och äldre människor har en större sympati för glasögonbäraren, kvinnor och yngre människor reagerar med antipati just därför att de egenskaper, som av glasögon påverkas i negativ riktning, är de som dessa grupper sätter störst värde på. Den se-

nare gruppen "tycker mindre om" en individ som bär glasögon, detta oavsett ålder, kön eller utseende i övrigt.

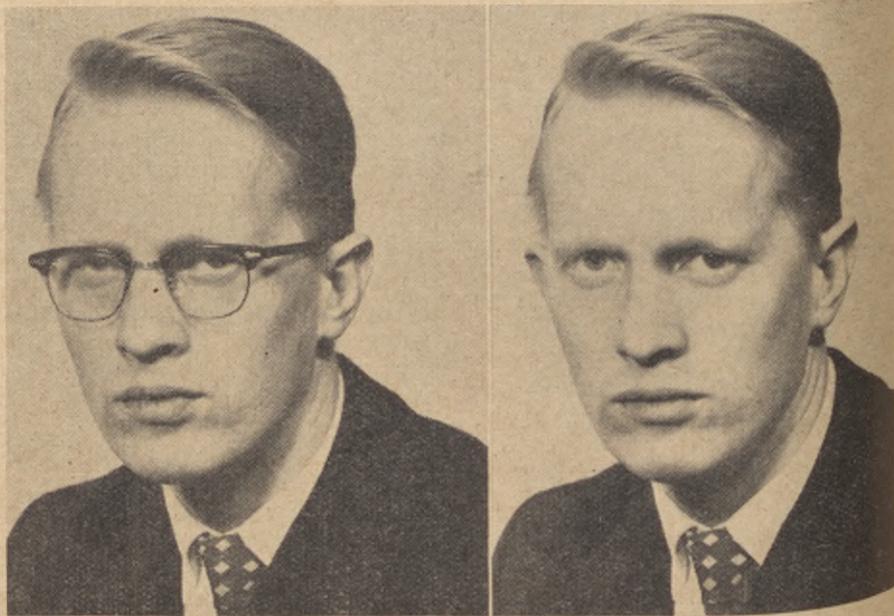
Solglasögon ger mystik

Att kvinnor inte tycker om att gå med glasögon anses ofta vara ett utslag av ren fäfänga. De holländska psykoteknikerna kom fram till att orsaken ligger djupare än så. Instinktivt vet de flesta kvinnor att glasögon gör dem mindre kvinnliga och mera maskulina. Nu finns det ju vissa grupper av kvinnor som strävar efter att verka maskulina, för dem ställer sig saken givetvis något annorlunda. Men denna grupp befinner sig ju, åtminstone än så länge, i minoritetsläge och har inte medtagits i undersökningsmaterialet.

Kvinnors inställning till solglasögon är helt annorlunda än inställningen till vanliga glasögon. Orsaken i detta fall skulle vara att solglasögonens mörka glas döljer blicken, får kvinnorna att verka mera mystiska, kanske mera attraktiva och lockande.

Glasögon föräldrar

Men varför glasögon verkar som s. k. *uttrycksfaktor* beror på att de av omgivningen uppfattas som en

Med och utan glasögon. Enligt artikeln skall bilden till vänster skvallra om intelligens och energi, medan den högra bär vittnesbörd om spontanitet och sensualism.

Att prova ut glasögonbågar är något man bör göra eftertänksamt och noggrant. Bågarnas övre kontur betyder mycket för ansiktets karaktär.

del av ansiktet. Uppfattade omgivningen glasögonen som någonting som definitivt inte hörde till ansiktet skulle de heller inte ha någon funktion som uttrycksfaktor. Man har således fastslagit att ljusa och oinfattade glasögon verkar starkare som uttrycksfaktor just därför att de, i högre grad än vad fallet är med exempelvis s. k. goggles, smidigare flyter in i fysionomins helhet och uppfattas som om de hörde till ansiktet. Man ser inte de oinfattade glasögonen så tydligt, tänker inte så mycket på att de finns. Just därför verkar de starkare som uttrycksfaktor. Goggles däremot uppfattas som någonting som inte tillhör ansiktet, därför är deras verkan som uttrycksfaktor betydligt svagare.

En annan sak gällde åldern på modellerna. När modellen bar glasögon beräknades hennes ålder till ett större antal år än vad fallet var när samma modell visades utan glasögon. För både män och kvinnor gäller att de tycker bättre om män med glasögon än kvinnor med glasögon, ett resultat som stämmer väl överens med undersökningen i övrigt.

Övre konturlinjen betydelsefull

Beträffande glasögonens konturverkan kom man till ett resultat, som sedan länge är känt, men det kan ju alltid vara nyttigt att få även detta dokumenterat av den psykotekniska undersökningen. Det är

glasögonens översta kontur som har inflytande på ansiktsuttrycket och detta beror på att glasögonens ofta kraftiga övre kontur har en benägenhet att överta ögonbrynnens roll. Detta, att glasögonens övre kontur övertar ögonbrynnens roll, förtar emellertid en del av ansiktets mimiska uttrycksmöjligheter. Hur den-

na ambivalens i ställningstagandet skall uppfattas ger emellertid undersökningen inte något besked om. Man fastslår bara att detta är en av orsakerna till varför skådespelare, filmstjärnor och sångare inte gärna visar sig för sin publik iförda glasögon. Däremot fastställer man att en individuell formgivning av glasögonens övre konturlinje eliminerar en förfälskning av ögonbrynnens utseende.

Ögonens naturliga glans...

Ifråga om glasögonens glanseffekt anser man det väsentligaste vara att glasögonen stjäl en del av ögonens naturliga glans. Eftersom ögonens glans har en betydande inverkan på den emotionella kontakten mellan individerna bör man försöka skapa glasögon med så liten glanseffekt som möjligt. Och det visar sig att den relativt glanslösa blicken hos en person som bär glasögon kan av omgivningen uppfattas som uttryck för reservation och opersonlighet, utan att personen ifråga alls behöver vara det. Glanseffekten får en blick att verka kyligare, mindre ungdomlig och mindre livskraftig.

Sambandet mellan intelligens och bruket av glasögon anses sammanhänga med intelligensstypen. För att

(Forts. sid. 24)

Ingen vill väl påstå att glasögonen tar död på denna unga dams sexappeal?

"Spanskan" och "ryska snuvan"

Vädrets gudar har varit oss bevägna denna vinter och låtit oss undslippa snöstormar och annat vintrigt elände ganska länge. Men säg den lycka som varar beständigt? I början av februari kom de första, ordentliga snöfallen, och omslaget från blidväder med flera plusgrader till några grader under noll skedde mycket hastigt. Det anses ju sedan gammalt, att avkylning av kroppen förorsakar uppkomsten av förkylning, och vi har väl alla någon gång fått höra varningsorden: "Akta dig nu så du inte förkyler dig", när väderleks- och temperaturförhållandena varit sådana att man kunnat befara det.

Emellertid har man på senare tid från läkarhåll velat förneka, att det finns något som heter "förkylning", och mången lärd vetenskapsman får sig ett gott skratt när han hör ordet. Andra åter hävdar att *avkylningen* har betydelse för uppkomsten av luftrörskatarr, snuva m. m. — kort sagt — en förkylning.

Ingen arktisk snuva

På 1800-talets slut, då den bakteriologiska forskningen gjorde sitt segertåg, ansågs det självklart att förkylningssjukdomarna berodde på bakterier. Man androg som exempel att deltagarna i arktiska expeditioner aldrig blev förkylda trots att de, om några, var utsatta för de kraftigaste avkylningar och andra strapatser. Saken torde dock förhålla sig så, att i en arktisk expedition, där ett begränsat antal människor lever isolerat, vänjer sig så småningom varje deltagare vid de från början "medförda förkylningsbakterierna". Resultatet blir att inte ens den mest våldsamma avkylning medför något förkylningsutbrott.

Man vet alltså att avkylning kan förekomma utan förkylning, men också att förkylning kan förekomma utan avkylning, t. ex. under en förkylningsepidemi, då massvis med människor insjuknar trots att de rigoröst följer alla säkerhetsföreskrifter. Sanningen om hur förkylning uppkommer torde ligga någonstans mitt emellan infektion och avkylning, ibland på halva vägen, ibland närmare det ena eller det andra alternativet.

ARNE ÖIJEN

kåserar om förkylning. Den legendariska "spanska sjukan" skördade fler dödsoffer än hela första världskriget. "Ryska snuvan" var också en svår influensaepidemi, som kom till Sverige från Ryssland. I USA har man framställt ett vaccin mot influensa, men ännu har det tyvärr inte infriat förhoppningarna. Våldsamma förkylningsepidemier med många dödsfall behöver vi emellertid inte frukta i vår tid.

Vid en infektion med ett kraftigt virulent smittämne behövs ingen avkylning alls för att förkylningen skall bryta ut. Är det å andra sidan en mindre virulent stam, som förorsakat infektionen, kan den i samband med en kraftig avkylning åstadkomma ett insjuknande. I det sambandet förtjänar att nämnas, att det säkerligen många gånger vid en beskedligare infektion inte uppträder vare sig hosta eller snuva.

34.000 svenskar dog i "spanskan"

På våren 1918 härjade bland soldaterna på västfronten en svår förkylningssjukdom som medförde hög feber, dåligt allmäntillstånd och massvis med lunginflammationer. Sjukdomen antog karaktären av en svår influensa. Den spred sig med stor hastighet och hade inom loppet av några månader nått Spanien, Tyskland, Frankrike, England, Italien, Holland, Sverige, USA och t. o. m. Japan. Under åren 1918—1919 härjade sjukdomen över hela världen och skördade fler offer än första världskriget. I Sverige dog av "spanska sjukan" — som sjukdomen kallades — inte mindre än 34.000 människor!

Sannolikt har influensasjukdomen förekommit redan under forntiden och uppträdde då som världsomfattande, stora epidemier — s. k. pandemier. En av de mest kända influensa-pandemierna under senare tid, var den åren 1889—1890 uppträdande "ryska snuvan". Den gången ansågs sjukdomen ha uppstått i Turkestan och den anlände till Sverige via Ryssland — därav namnet. I fråga om våldsamt och dödsoffer kunde "ryska snuvan" ab-

Sängläge och varma drycker hör fortfarande till "förkylnings-medicinerna".

Miljoner av narkomaner

Den lagliga produktionen av narkotika framställda av opiumvallmon har varit stadd i stigande de senaste åren, särskilt är efterfrågan på kodein synnerligen stor. Den olagliga produktionen — som givetvis är svår att kontrollera — förefaller att vara betydande, trots stora, internationellt dirigerade ansträngningar att hålla den nere. I varje fall kan man räkna med, att det på olaglig väg produceras tillräckligt mycket narkotika för flera miljoner narkomaners dagliga behov.

Detta är fakta, som man kan utläsa ur en FN-rapport, som täcker 1955 och bygger på upplysningar från ett 80-tal länder, vilka samarbetar inom FN:s narkotikakommision. Kommissionen har f.ö. helt nyligen i all stillhet firat sitt tioårsjubileum. Den tillsattes på sin tid av FN:s ekonomiska och sociala råd för att överta de uppgifter på detta specialområde som tidigare hade sköts av Nationernas förbund, nämligen att kontrollera produktionen och handeln genom lagliga kanaler och söka komma smyghandeln och den olagliga produktionen till livs. För närvarande arbetar FN på att

samla alla de existerande internationella avtalen på detta fält under en gemensam konvention. Texten till denna är i stort sett utarbetad och väntas bli förelagd vid en internationell konferens som skall hållas detta år eller 1958. En del resultat har redan uppnåtts genom FN. Bl. a. har flera länder begränsat eller förbjudit kokabladstuggning, och nu senast rapporteras från Iran, att man helt och hållet har förbjudit opiumproduktion i landet. Betydelsen av denna åtgärd kan man förstå mot bakgrunden av att 1,5 miljoner människor i landet är opiumnarkomaner och att 100.000 årligen dör som följd av opiummissbruk.

Kodein vinner terräng

Under 1955 steg produktionen och efterfrågan när det gäller lagligt framställda opiumpreparat parallellt, rapporterar FN. Det är särskilt kodein efterfrågan numera gäller. Av de 88,3 ton som producerades under 1955 — f.ö. den största produktion FN under de gångna tio åren har registrerat — användes endast 4,5 som sådana, medan resten gick till andra preparat, framför allt kodein.

te så kommer doktorn och ordinarer vad som skall göras, och han har då tillgång till penicillin — vilket snabbt tar ner febern — och andra antibiotikapreparat. Något egentligt universalmedel mot begreppet *förkylning* finns dock inte ännu.

Den moderna forskningen — speciellt i USA — har skapat möjligheten till vaccination mot influensa. Virus odlas på hönsägg och koncentreras genom ultracentrifugering. Det erhållna influensavaccinet sprutas in intramuskulärt. Effekten är tyvärr inte hundra procentig och varaktigheten bara några månader.

Men läget av idag är i alla fall hoppfullare än vad en gammal husläkare framhöll i sin veckotidnings medicinspalt av år 1895. Han avslutade sin ordination mot förkylning med följande uppmuntrande rader:

„...Dör sjuklingen i trots deraf, så var det äfven omöjligt hålla honom vid lif. Ingen behöfver då göra sig förebräelser, att ej hafva använt de i tidningar och andra tillkännagifvanden offentliggjorda medlen. De skulle ej hafva åstadkommit den minsta förändring...”

Heroin är ett preparat som håller på att helt och hållet försvinna ur den lagliga handeln, i det allt flera länder har infört förbud mot detta narkotiska medel på grund av faran för missbruk.

Medan man tack vare det intresse, som länder världen runt har visat för att hålla narkotikaproduktionen under kontroll, numera noga kan följa med den legitima produktionen och konsumtionen är det alltså svårt att bilda sig en klar uppfattning om smyghandelns verkliga omfattning. Centrum för denna är orienten, och att döma av de partier narkotiska ämnen som man under senare år har lagt beslag på i smyghandeln är det alltså framför allt de s. k. naturliga produkterna som den illegala konsumtionen omfattar, alltså narkotika framställda av växter, och då framför allt opiumvallmon.

Syntetiska narkotika

Syntetiska narkotika förekommer emellertid även i stigande utsträckning. Den ursprungliga anledningen till att myndigheterna i många länder var intresserade för produktion av dylika var, att man räknade med ökade kontrollmöjligheter. Därjämte har man experimenterat med framställning av syntetiska narkotika, som skulle ha samma, för den praktiska medicinen så viktiga, verkningar som de naturliga utan att i samma grad fresta till missbruk. Bl. a. har FN:s narkotikakontroll ett eget laboratorium i Genève där ett omfattande forskningsarbete bedrivs. Tillsvidare har emellertid de syntetiska ämnena visat sig vara lika farliga ur denna synpunkt som de naturliga. Råvaran till de syntetiska narkotika är en rad olika material, främst koltjära och petroleum.

● BUTIKSRÄTTA ...

(Forts. fr. sid. 21)

Detta monstrum skall utrustas med instrument som automatiskt sänder ut data om de atmosfäriska förhållandena, och det skall även kunna användas som relästation för TV-sändningar.

Det är ju för övrigt endast en tidsfråga när Sovjetunionen och USA startar egna satellitbyggen, vilka kanske blir av än mer imponerande och komplicerad konstruktion än den nyss antydda.

solut inte mäta sig med "spanska sjukan".

Går man ännu längre tillbaka i tiden — 1700-talet — finner man att det i mitten på detta århundrade skedde flera liknande stora epidemibrott. Från denna tid härrör det på kontinenten förekommande uttrycket "Die Grippe", "La Grippe" etc.

Influensa-vaccin

Uppkomsten av liknande epidemier som "spanska sjukan" i vår moderna tid behöver vi dock inte oro oss för. Därtill står den medicinska forskningen allt för väl rustad. (Möjligheten av bakteriekrigföring återstår visserligen, men vi får hoppas att den aldrig sätts i verkställighet.)

Hur behandlas då förkylningar? I regel sker detta i hemmen — om den sjuke ej är allt för illa däran — och består av diverse huskurer som: dricka varmt och ligga i sängen, gurgla sig med antisepticum, en ordentlig toddy m. m. — vilket också i de flesta fall brukar hjälpa. Om in-

Bland de 2.000 vinsterna finns bl. a. en förstklassig radiogrammofon (ovan) och en hushållsassistent av märket Elektrolux, som kan göra varje husmor glad (t. h.).

Leendet tillhör ombudsman Tord Axelsson. Är detta manne högsta vinsten, undrar han. Han jobbar på lotteriexpeditionen, där man expedierar tusentals lotter varje dag.

2.000 vinster i DLR-lotteri

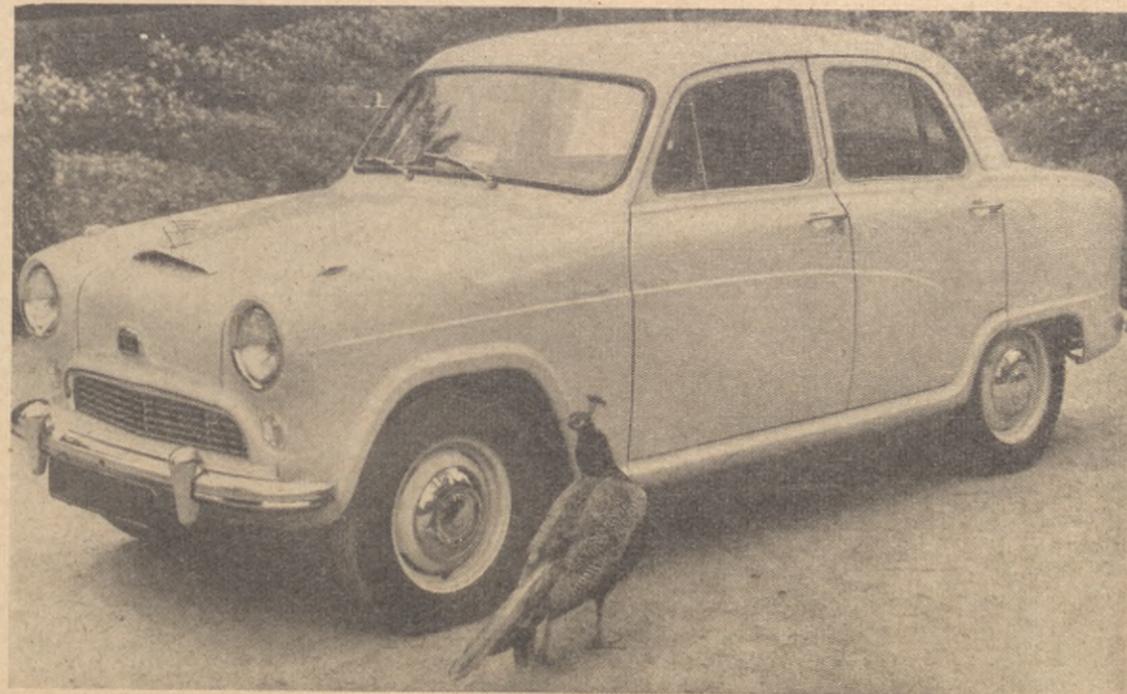
De Lungsjukas Riksförbund har i år satt igång med sitt första rikslotteri och lottförsäljningen pågår nu runt om i landet. Det är 150.000 lotter som skall säljas och lottpriset har satts till två kronor.

Inte mindre än 2.000 vinster till ett sammanlagt värde av 151.000 kr kommer att lottas ut. Högst upp på vinstlistan lockar elva stycken Austinbilar och bland de övriga toppvinsterna kan nämnas TV-apparat, radiogrammofon och stilmöbel.

Det är således en förnämlig vinstlista. Dessutom stödjer lottköparna De Lungsjukas Riksförbunds arbete för landets många tusen lungsjuka.

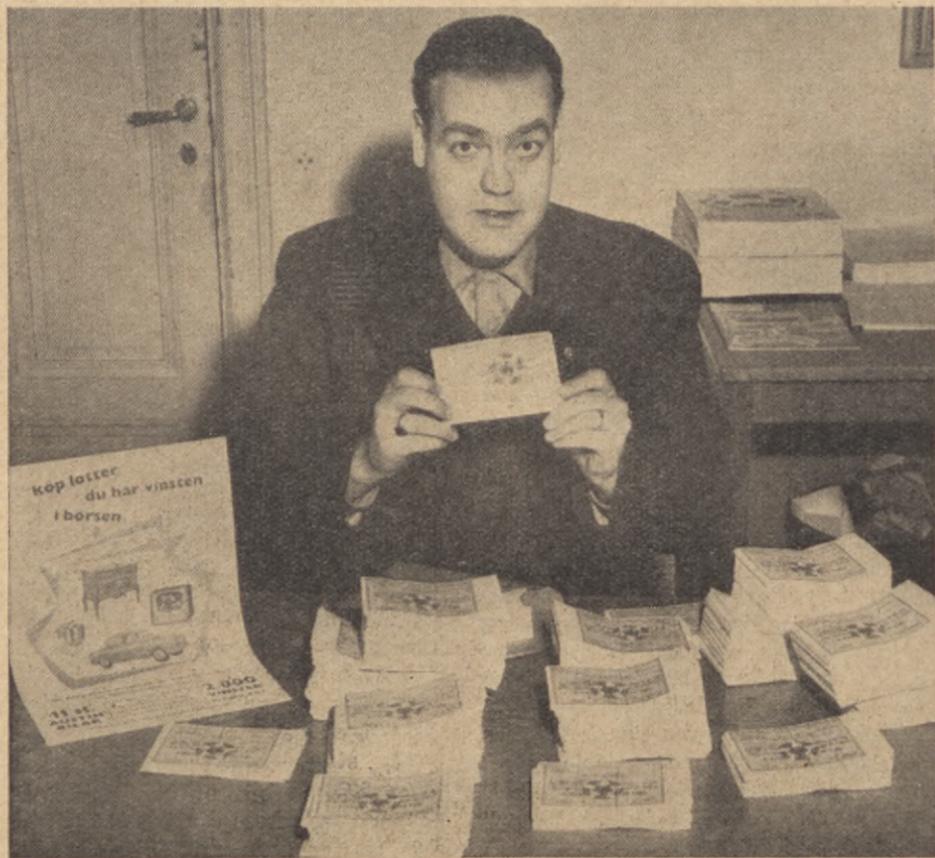
På annan plats i denna tidning finner ni en kupong för rekvisition av lotter direkt från lotteriexpeditionen i Stockholm. Dragningen sker så fort lotterna slutsåls — dock senast den 1 augusti 1957.

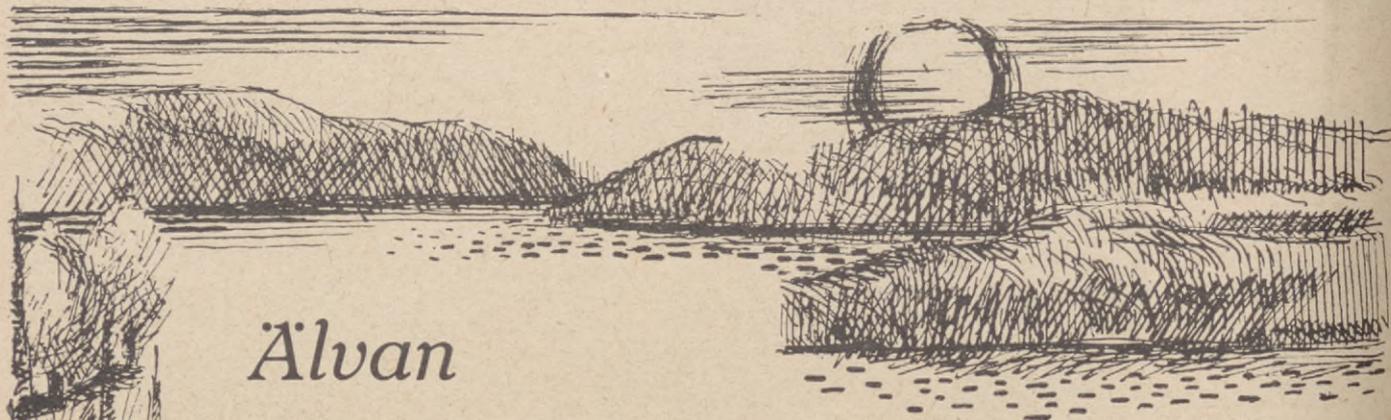
En av lottköparna blir ägare till en moped-scooter från Monark

Elva Austin-bilar toppar den långa vinstlistan.

Som vinst nr 13 lockar en förnämlig TV-apparat.

Älvan

Bortom de blåaste sjöarna
 bortom de grönaste öarna
 bortom de brantaste kammarna
 dväljs hon i solljus och månedis.
 Dit vill jag flyga från byarna
 dit vill jag sväva med skyarna
 där vill jag söka bland stammarna
 henne som bor i mossor och ris.

Slut mig älva i skogen
 evigt i din famn!
 Var mig älskad och trogen!
 Ge mitt hjärta en hamn!
 Bind mig med rosentömmar!
 Hölj med konvaljefång
 längtan och hopp och drömmar!
 Fyll mig med eld och sång!

Eviga ungdom

Eviga ungdom — min sång åt dig!
 Den skönaste på min lyra!
 Stanna hos mig — o dröj — förbliv
 i nätter heta och yral!
 Skänk mig en enda förtrollad stund
 bland de blommiga sommargräsen!
 Låt mig en brinnande röd sekund
 famna ditt luftiga väsen!

Helmer Grundström

Helmer Grundström .57

En låst dörr

Novell av GÖSTA PETTERSSON

En dörr kan antingen vara öppen eller stängd. Om en dörr är stängd när den egentligen borde vara öppen kan den ställa till med en del trassel. Det är om en sån dörr det här ska berättas.

Fru Berglund var på väg till sin mor. Det var länge sen sist. I ena handen bar hon en påse med småbröd. Hon gnolade när hon gick, hon gnolade på en schlager. Hon kunde bara några takter och dom tog hon om och om igen. Hon kom fram till det lilla huset där modern bodde och började klättra upp för den smala trappan.

Undrar vad mamma säger när jag kommer, tänkte hon. Förvånad blir hon säkert i varje fall, det var ett tag sen sist nu. Det blir aldrig av att man kommer iväg.

Trappan var brant och smal, på ena sidan fanns en ledstång av trä. Fru Berglund knegade på och var snart uppe. Hon var lite andfådd, och stod ett tag och andades djupt, sen gick hon fram till dörren.

Ska jag knacka, eller ska jag stiga på direkt, tänkte hon. Det är nästan roligare om jag knackar, då kommer hon och öppnar för att hon tror att det är nån annan. Jag brukar alltid öppna dörren direkt annars.

Fru Berglund knackade på dörren, sen lyssnade hon in mot lägenheten, eller rummet för att vara mera exakt. Hon väntade att få höra moderns släpande steg över golvet där inne.

Inte ett ljud hördes. Fru Berglund knackade igen. Samma resultat. Då tog fru Berglund i dörrvredet för att öppna dörren.

Den var låst.

Dörren var låst. Modern brukade aldrig ha dörren låst annat än när hon gick ut och handlade och det var också dom enda gångerna hon gick ut. Annars satt hon alltid inne. Satt inne och läste, eller lyssnade på radion.

Fru Berglund knackade på dörren igen. Nu hårdare än förut, men fort-

Fru Berglund knackade på dörren.

farande hördes inte ett ljud inne från rummet. Fru Berglund ryckte i dörrens handtag och slog med sin knutna hand på den. Sen la hon örat mot dörrspegeln och lyssnade. Inte ett ljud. Först hade hon tänkt att modern hade suttit och lurat till. Sånt brukade kunna hända. När hon stod där med örat mot dörrspegeln tyckte hon sej känna en svag gaslukt inne från rummet.

Fru Berglund blev orolig. En massa tankar rann genom huvudet på henne. Hon bultade på dörren och ropade moderns namn, men fick inget svar.

Hon har väl inte blivit gasförgiftad, tänkte hon. Hon kanske skulle koka nåt och så har gasen blåst ut utan att hon har märkt det.

Oron steg.

På några korta sekunder hann fru Berglund gå igenom moderns liv och sitt eget. Resultatet kunde bara bli ett och det kom fru Berglund raskt fram till. Modern var den bästa och godaste kvinnan i världen och hon själv... Ja, det ville hon helst inte tänka på. Här bodde modern i ett litet kyffe och hon själv bodde i en flott fyrarumsvåning med alla bekvämligheter. Modern levde torftigt på sin lilla pension, under det att hon själv tillsammans med mannen väl levde upp lika mycket på en månad, som modern på ett halvår.

Var det rättvist?

Nej.

Vad hade hon gjort för sin mor? Inte mycket.

(Forts. nästa sida)

— Jag fick för mej att jag skulle ta mej en promenad...

— Rummet är tomt, sa låssmeden. Det finns inte en kotte därinne.

Hon gick sällan och besökte modern och bjöd henne aldrig hem till sej. Maken ville inte. Men hon skulle väl kunnat bjuda hem henne nån gång när han var ute på sina långa affärsresor.

Gjorde hon det?

Nej.

Fru Berglund kom underfund med att hon inte alls varit som hon borde ha varit mot sin mor. Hon ställde många frågor till sej själv i stil med: "Har jag varit en bra dotter?", men alla såna frågor måste hon besvara med nej.

Så kom hon att tänka på portvakten. Hon ställde påsen med småkakorna utanför dörren och ilade iväg. När hon klättrade ner för den branta trappan tänkte hon, att det måste ha varit bra besvärligt för modern att ta sej upp och ner för den.

Portvakten öppnade och log igenkännande mot fru Berglund.

— Jo, säj herr Andersson. Herr Andersson har inte möjligen sett mamma idag?

— Nej, fru Berglund, det har jag inte gjort, sa portvakten. Jag tror inte jag har sett henne på flera dar. Är hon inte inne?

— Nej, dörren är låst och hon öppnar inte. Jag är rädd för att det har hänt henne nåt.

— Det ska vi väl inte tro, sa portvakten och kliade sej på hakan. —

Hon är väl bara ute och handlar.

— Jag tittade in i affärerna när jag kom, men hon var inte där. Jag går och ringer efter en låssmed.

Fru Berglund gick ut till tobakshandeln i hörnet och ringde efter en låssmed.

— Men skynda er är ni snäll, sa hon.

— Jag kommer på momangen lilla frun.

Den kvart som det tog för låssmeden att komma från sin verkstad till fru Berglunds mors bostad var den längsta fru Berglund varit med om i hela sitt liv. Hon stod uppe vid dörren och väntade. Åter gick tankarna till modern och henne själv. Kvarten var en enda lång plåga.

Varför har jag inte varit annorlunda mot mamma? Varför? Tankarna malde och malde och hon kunde inte finna tillfredsställande svar på sina frågor. Resultatet blev det, att hon ansåg sej ha varit en dålig dotter.

Låssmeden kom och fru Berglund redogjorde med några ord för sina farhågor.

— Tycker inte ni också, att det luktar gas? sa hon.

— Kanske en aning, sa låssmeden och började plocka med sina verktyg. — Men det är nog inte mycket i så fall.

Fru Berglund tyckte att han hade alldeles för lång tid att göra, att han inte fick fram verktygen fort nog, att han var långsam när han arbetade, att han tog alltihop så sävligt.

Så knäppte det till i låset.

— Nu är det klart, lilla frun.

— Vill ni gå in först, ifall det har hänt nåt.

— Gärna.

Låssmeden sköt upp dörren och steg in i rummet. Efter ett ögonblick kom han ut igen.

— Nå?

— Rummet är tomt, sa han. Det finns inte en kotte där inne.

— Vad?

— Rummet är tomt, se efter själv. Fru Berglund klev in i rummet och allt tycktes vara i bästa ordning, men rummet var tomt.

Var kan hon vara, tänkte hon. Vart kan hon ha tagit vägen då?

Låssmeden plockade ner sina verktyg i sin lilla låda och gjorde sej klar att gå.

— Jaha, sa han, det var ju bara bra att det inte var som frun trodde.

— Men var kan hon vara?

— Inte vet jag. Hon kommer väl hem när hon blir hungrig, som dom brukar säja om barn. Men nu måste jag kila.

Han såg på sin klocka.

— Det skulle bli...

Längre hann han inte.

(Forts. sid. 22)

Butiksrätta avslöjades av TV

Televisionens enorma utveckling har blivit en av efterkrigstidens största tekniska landvinningar. I ett flertal länder, främst i USA och England, har televisionen redan åstadkommit genomgripande samhälleliga verkningar, och nya revolutionerande rön och erfarenheter görs snart sagt dagligen. Ändå är den mindre synliga men inte minst spännade del av utvecklingen, som försiggår i laboratorier, ingalunda av färskaste datum. Principen för televisionssystemet formulerades redan i slutet av föregående och början av innevarande sekel, då även en rad andra av vår tids tekniska underverk befann sig i vardande.

Televisionen är för övrigt inte en utan många uppfinningar, och det dröjde länge innan det fanns någon möjlighet att praktiskt pröva principernas bärkraft, eftersom svårigheten att konstruera den erforderliga apparaturen var oerhört stor. Först i och med elektronrörsteknikens framsteg under 1920-talet kunde televisionsexperimenten komma i gång på allvar i USA, England och Tyskland. Bland de första — om inte den allra första — som demonstrerade verkliga televisionsbilder, var skotten J. L. Baird (1926). Hans system var mekaniskt-elektriskt och hade sina tydliga begränsningar i fråga om bildkvalitet och användbarhet. Men problemet att sända rörliga bilder på stora avstånd hade i alla fall tack vare Baird kommit ett stort steg närmare lösningen. Redan 1927 överfördes något som liknade bilder från London till New York på rundradioväglängd.

Sedan elektronrörstekniken fått utvecklas ytterligare, kunde bl. a. V. K. Zworokyn i USA år 1930 demonstrera ett helt elektriskt televisionssystem, liknande det som nu används för svart-vit television. De följande åren medförde en intensiv utveckling mot högre bildkvalitet. Man började använda ultrakorta vågor för utsändningarna, varigenom finare bilddetaljer kunde överföras. Kamerorna gjordes lätthanterligare och mottagarna enklare. År 1936 började England reguljära sändningar för publik och ungefär samtidigt kom man i gång i Tyskland och Frankrike, något senare i USA. Vid andra världskrigets utbrott

En artikel om TV för industrin, sjukhusen och drömköken m.m.

av

STURE WAHLSTRÖM

fanns i hela världen ca 30.000 mottagare.

TV ersätter portvakter

Inte heller under kriget var televisioningenjörerna sysslolösa. I Tyskland och England ägnade de sig intensivt åt radar, som har många beröringspunkter med televisionen, och när man 1945—1946 på allvar återupptog rundtelevisionssändningarna tog utvecklingen med ens en våldsamt fart.

Redan 1952 fanns det i USA 13 miljoner mottagare och man hade i New York inte mindre än sju olika TV-program att välja på. I dag har man över there kommit så långt att man har reguljära färg-TV-sändningar (ca 80.000 mottagare) och för svart-vit TV är man uppe i det imponerande antalet av ca 36 miljoner mottagare. För närvarande görs väldiga investeringar i studios och material och man väntar sig stora framgångar även för färgtelevisionen, trots att produktionskostnaderna är oerhört höga.

Rundtelevisionen öppnar utan tvekan sagolika framtidsmöjligheter.

Redan nu kan massor av undervisningsdetaljer genom TV demonstreras för miljoner människor. Undervisning i språk, sjukvård, idrottsutövning, matlagning, manövrering av maskiner och apparater osv. förekommer sedan rätt lång tid via rundtelevisionen, och inom handel och industri nyttjar man speciella TV-anläggningar för undervisning, övervakning av farliga och/eller obekväma arbetsoperationer etc. Man har t. o. m. på en del håll ersatt portvakter och annat vaktmanskop med TV-kameror. En enda man kan på detta sätt övervaka ett flertal fabriksportar, grindar osv.

Kontors-TV i Stockholm

Sedan åtskilliga år tillbaka har de elektroniska kommunikationssystemen fått en alltmer ökad betydelse för sambandet mellan industriföretagens olika avdelningar både utom och inom fabriken. Speciellt när det gäller industrins rörliga organ, kranar, truckar, lokomotiv, bogserbåtar osv. har t. ex. radiotelefonen skapat utomordentligt goda kommunikationsmöjligheter.

Telekommunikationsanläggningarna är som synes inte längre begränsade till överföring av tal och akustiska signaler. Elektroniken har gett oss möjligheter att också överföra bilder genom industritelevisionens

Ögonfägnad på TV-skärmen.

införande. Denna form av television befinner sig ännu i sin barndom, men den har redan visat sig ovärderlig i de mest vittskilda sammanhang. Överallt där något är mer eller mindre otillgängligt för direkt observation kan televisionskameran ersätta det mänskliga ögat. Det som skall iakttagas — t. o. m. hela arbetsprocesser — kan observeras utan svårighet på bekvämt och säkert avstånd, t. ex. i en central driftsledningsavdelning.

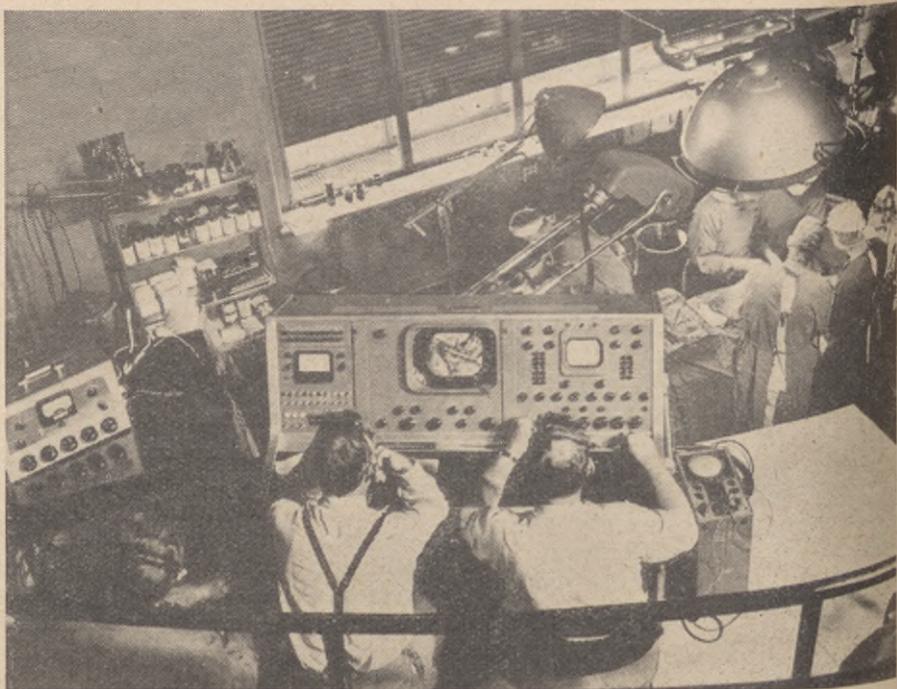
I det påbörjade Folksamhuset, kontorsskyskrapan på Stockholms Söder, ämnar man använda TV bl. a. för att i bottenvåningen kunna se och läsa en blankett eller handling som befinner sig i våningen högst upp. Eller vice versa. Att man med ett dylikt system kan spara massor av tid och pengar säger sig självt.

TV letar fisk

Den svenska rundtelevisionen är betydelsefull, men ännu betydelsefullare är kanske de televisionsprov, som för närvarande görs vid åtskilliga av våra stora industrier. Utomlands har man på många håll nått mycket långt på området, men vi kommer utan tvivel att synnerligen snabbt inhämta försprånget. Eller kort sagt: vi är tvingade att göra det. Automation och TV följs åt, och i det s. k. långa loppet kommer dessa båda företeelser att beröra praktiskt taget alla livets områden.

I de redan helautomatiserade fabriker — företrädesvis i USA och England — dirigeras och kontrolleras tillverkningsprocessens alla detaljer från ett eller ett par driftsledningsrum, där TV-skärmarna i hög grad dominerar interiören. Speciellt inom atomforskningen och den kemiska industrin, där man ofta behöver kontrollera förlopp som är alltför riskabla för att tillåta någon människas närvaro, har televisionskameran löst många ytterst komplicerade problem.

Även för en mängd marina ändamål använder man sig av TV, t. ex. vid sökandet efter sjunkna ubåtar. Vidare har man kommit fram till en speciell undervattenstelevision, som sannolikt kommer att bli till ovärderlig hjälp och nytta inom fiskerinäringen. Det anses av experterna på området, att det för flertalet framtida fiskefartyg kommer att bli lika naturligt att ha fisketelevision som det redan nu är att ha radio och radar.

Televisionsutsändning från en operationssal.

Drömkök eller mardröm?

Elektronik och automatik kommer också att präglade framtidsköket. Vid en utställning på Waldorf-Astoria i New York i fjol visade General Motors ett drömkök, där praktiskt taget allting var helautomatiserat och där man via televisions-skärmar kunde kontrollera matlagningen, vad som skedde i och utanför huset osv. När som helst kunde man också på någon av skärmarna koppla på en instruktionsfilm, på vilken demonstrerades hur man band upp ett stekhöns, vek en servett, bonade ett golv, tog bort fläckar hempermanentade håret osv.

Många åskådare gonade sig vid tanken på hur underbart det skulle bli att med TV:s hjälp kunna se vad ungarna hade för sig ute på gården och vad som för ögonblicket tilldrog sig i angränsande rum m. m.

Andra gonade sig naturligtvis inte alls — ty för dem framstod det hela närmast som en ovanligt ruskig mardröm.

Butiksråttorna t. ex. har all anledning att frukta televisionen. År 1954 råkade man under provkörning med en TV-kamera på varumässan i Villach i Österrike på TV-skärmen upptäcka en herre som plockade på sig diverse varor. Mässledningen larmade genast polisen, som tog tjuven — den förste TV-upptäckte — på bar gärning.

Under Rembrandt-utställningen i Nationalmuseum i Stockholm förra året ordnade man med TV-bevakning, och den visade sig hundraprocentigt effektiv. En enda man kunde via några TV-skärmar bevaka samtliga utställningssalar.

Värdefullt för sjukhusen

För läkarvetenskapen har televisionen varit i eminent grad värdefull. I synnerhet undervisningssjukhusen har haft nytta av den. Genom att montera upp en televisionskamera ovanför operationsbordet och placera den med kabel förbundna mot tagaren i ett särskilt rum i närheten, är det möjligt för vetenskapsmän, kandidater, sköterskor och andra att exakt följa operationens förlopp, samtidigt som de kan få muntliga informationer i önskvärd omfattning.

Den första anläggningen av detta slag kom till stånd redan 1949 i London, och i dag finns det fasta anläggningar i flera av de stora kulturländerna. I Sverige har vi hittills endast haft tillfälliga demonstrationsanläggningar, bl. a. på Karolinska sjukhuset och Södersjukhuset.

Industritelevisionskamerorna blir mindre och mindre — och glädjande nog också billigare. De senaste modellerna är inte större än ett vanligt sockerpaket, väger bara 3—4 kg och kostar med kompletterande utrustning mellan 15.000 och 20.000 kr.

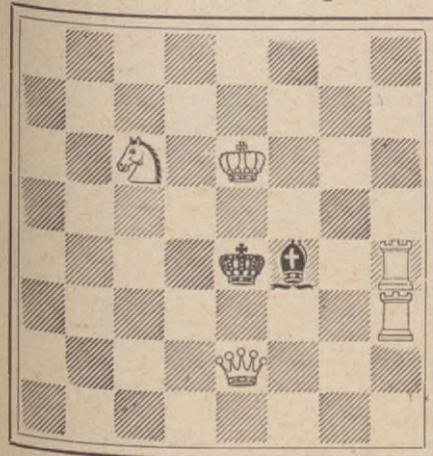

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM

av Th. Siers & W. Massman

Süddeutsche Schachzeitung 1955

Matt i 4 drag

De tyska författarnas samarbetsproblem innehåller trots sin miniatyrform några intressanta poäng. Uppgiften är lättlost, men när ni väl knäckt den, så begrunda än en gång varför vit tvingades till just detta första drag och inte något annat. (Lösning på sid. 7.)

KORRESPONDENSSCHACKET

kan vara en fängslande och spännande hobby. I synnerhet de som saknar möjligheter till tävlingar på klubbar har här sin stora chans att kunna tävla och träna. Sveriges Schackförbunds korrespondenschackkommitté har just nu högkonjunktur. Den i höstas startade propagandatävlingen för nya korr.-schackspelare har samlat inte mindre än 500 deltagare! Men kommittén fortsätter även sin ordinarie verksamhet med turneringar i alla klasser — från klass 3 och ända upp till landslaget och korr.-schack SM. Det finns även möjlighet att utan kvalifikation anmäla sig till internationella turneringar. Det skadar kanske inte om vi anger några adresser i fall någon av våra läsare skulle vilja engagera sig i denna tävlingsform.

Ledare av de nationella turneringarna är herr E. Gärdéus, Aspetorpsgratan 2, Mariestad och ledare för de internationella turneringarna herr E. Larsson, Sandvik I, Bromma. Skriv och ni får alla upplysningar!

Partiet som vi återger nedan är spelat i det nyss avslutade sverigemästerskapet i korr.-schack och kommenterat av titel-erövaren O. Smith.

SPANSKT

A. Bjurén

1. e2—e4
2. Sg1—f3
3. Lf1—b5
4. Lb5—a4
5. 0—0
6. Dd1—e2

O. Smith

- e7—e5
- Sb8—c6
- a7—a6
- Sg8—f6
- Lf8—e7
- —

Detta drag har bl. a. till syfte att med Tf1—d1 ge kraft åt framryckningen d2—d4.

6. — —	b7—b5
7. La4—b3	0—0
8. a2—a4	— —

Mer brukligt är här 8. c3. I partiet B. Koch, Berlin—O. Smith 1952/53 följde, 8. —, d5. 9. d3, d4. 10. a4, Tb8. 11. a×b, a×b. 12. h3, Le6 osv.

8. — —	b5—b4!

Både 8. —, Tb8 som 8. —, Lb7 ger sämre spel.

9. c2—c3	— —

Förr ansågs, att 9. a5 skulle ge vit gott spel. Den ryske mästaren Estrin har dock visat, att svart även här kan få fördelaktigt spel med 9. —, d5!

9. — —	d7—d6
10. h2—h3	Ta8—b8!
11. Lb3—c2	d6—d5!

Efter detta drag övergår initiativet till svart.

12. d2—d4	b4—b3
13. Lc2—d3	e5×d4
14. Ld3×e4	• Sf6×e4
15. De2×e4	Lc8—b7
16. De2—e4	e5×d4
17. Tf1—d1	Le7—d6
18. Sf3×d4	Sc6×d4
19. Td1×d4	Dd8—f6
20. Lc1—e3	Df6—e5!

Detta drag skall framtvinga f2—f4 och vits Le3 blir "hängande" samt lätt angripbar.

21. f2—f4	De5—e7
22. Sb1—d2	Tf8—e8
23. Sd2—c4	Ld6—c5
24. Td4—d3	De7—e4
25. Sc4—e5	Tb8—d8!
26. De2—f2	Td8×d3
27. Le3×c5	Td3—d8!
28. Lc5—d4	f7—f6

Vit gav upp. Efter springardrag tränger svart ner på 2:a linjen och avgör lätt partiet. (Anm. av O. Smith)

Även mottagarna tenderar att bli mindre, men samtidigt siar man om hela "TV-väggar", dvs. väggar, vilka kommer att på ett sätt som vi nu endast vagt kan drömma om, ser-

vera oss underhållning, undervisning, nyhetsmaterial etc.

Vi är ett långt stycke på väg in i elektronikens era — och därmed också i automationens, televisionens

och elektronhjärnans tidsålder. Elektroniken har oanade möjligheter och öppnar utvecklingsområden på vilka vi inte kan skönja några gränser. Miljoner elektronrör och transistorer är redan i vår tjänst. Elektronerna kan se, lukta, höra, känna och smaka. De kan också "tänka" och planera. De kan prova, reglera, väga, mäta, vakta varna osv. i dagens och morgondagens fabriker och verkstäder.

Enbart televisionen öppnar de mest häpnadsväckande perspektiv. Vad sägs t. ex. om TV-nytt via konstgjorda månar?

Det finns sedan något mer än två år tillbaka en kommitté (den tillsattes vid femte astronautiska kongressen i Innsbruck 1954), som har till uppgift att åstadkomma ritningar till ett raketdrivet "rymdfartyg", vilket skall få en hastighet av 3.000 km/tim. och röra sig på en höjd av 16.000 km eller mera över jordytan.

(Forts. sid. 13)

En teknares syn på det automatiserade köket. Upp till på väggen syns TV-skärmar för olika ändamål.

● EN LÅST DÖRR

(Forts. fr. sid. 18)

— Javisst, förlåt mej, jag ska väl betala också.

— Det liksom handlar om det, lilla frun.

— Och det blir?

— Femton riksdaler, fastställd taxa.

Fru Berglund tog upp sedlarna ur sin väska.

— Var så god, sa hon, och tack för hjälpen.

— Tackar, tackar.

Låssmeden klättrade ner för trappan och ute i porten mötte han en äldre dam. Det var änkefru Larsson.

När fru Larsson kom upp för trappan fick hon se att dörren till rummet var öppen och att dottern satt framme vid fönstret med huvudet i händerna.

— Är du här?

Fru Berglund såg upp.

— Ja mamma, jag sitter här och väntar på dej. Var har du hållit hus?

— Det var så vackert väder att jag fick för mej att jag skulle ta mej en promenad. Jag vet faktiskt inte när jag gjorde det sist. Men hur kom du in? Jag tyckte jag låste när jag gick.

Fru Berglund såg länge på sin mor, sen sa hon:

— Nej, dörren var öppen mamma. Jag gick in och satte mej att vänta.

— Tänk att jag kan vara så glömsk.

— Ja.

— Men nu ska vi i alla fall ha kaffe.

— Ja, det ska verkligen bli gott, sa fru Berglund och hon lät mycket befriad.

Ill.: Gunnar Persson

● INGET BOTEMEDEL...

(Forts. fr. sid. 9)

kosskadade. Inom Englands porslinsindustrier utbetalas 2.000 pund i skadestånd till den som drabbas av silikos.) Enligt den nu gällande yrkesskadeförsäkringslagen kan en silikosskadad arbetare, även om sjukdom rent medicinskt inte anses medföra nedsättning av arbetsförmågan, dock få ersättning, därest han på grund av sjukdomen går över till annat ofarligt, sämre betalt arbete. Denna invaliditetsersättning bestäms då i första hand av den uppkomna inkomstminskningen. Be-

AAGE KLEMP:

Konkurrens

— Förlåt, men har du inte satt på fel bakhjul?

— Nej, visst inte. Med det här åker jag alltid i nedförbacke, och på så sätt sparar jag bensin.

— Nu har ytterligare en farbroder på 160 år dött.

— Ja, där ser du vad man har för glädje av att bli så gammal.

höver det sägas att denna ersättning är mera symbolisk än reell?

1.400 silikossjuka är i livet

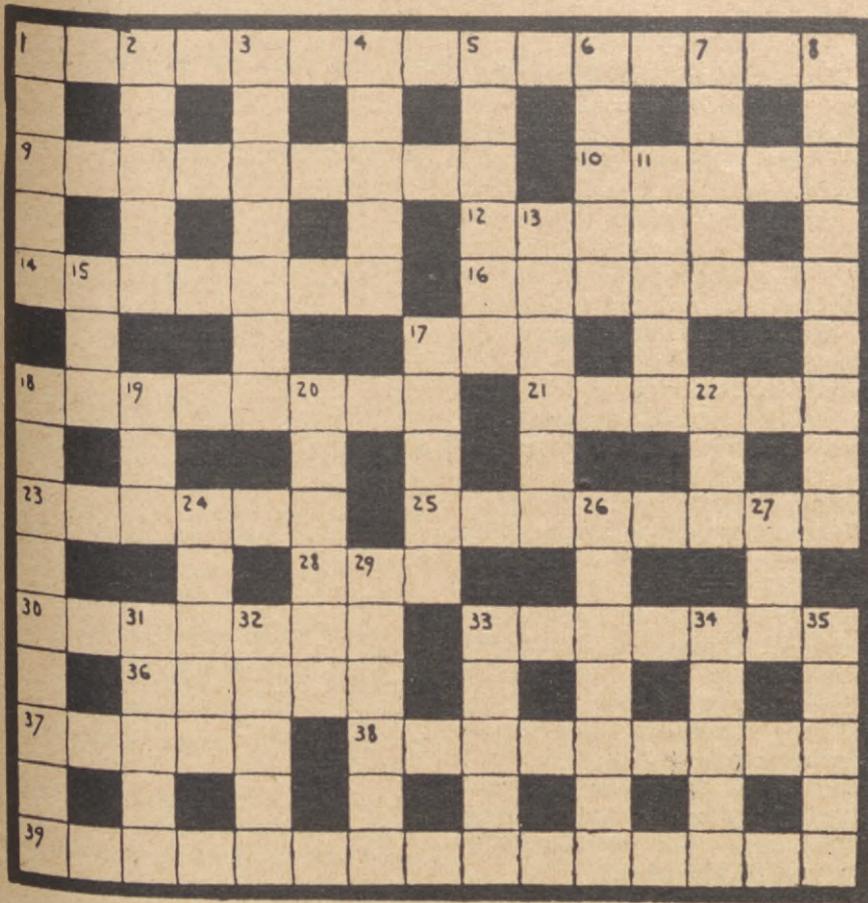
Silikosens betydelse som invalidiserande sjukdom i vårt land framgår av uppgiften om att av de 1.400 personer med silikos, som f. n. befinner sig i livet, har 150 bedömts ha en invaliditet på 50—100 %. 350 bedöms ha en invaliditet på 10—50 %, och för de övriga uppgår invaliditetens till 10 %.

Beträffande levnadstiden efter det att stadium III konstaterats visar undersökningen, att prognosen är mycket allvarlig. Men även silikos i stadium I försämras i anmärkningsvärt stor utsträckning. Efter 10 års observationstid har sålunda 40 % av dessa silikosfall fått en avancerad sjukdomsbild. Detta trots att arbetarna överförts till ofarliga arbeten. De förebyggande åtgärderna bör därför planeras så att stadium I aldrig uppstår. Är silikofaran på en arbetsplats stor, bör arbetaren avrådas från att fortsätta arbetet redan innan silikosen gett symtom. Har man t. ex. från ett stålgljuteri den erfarenheten, att rensarna ådrar sig silikos efter tio år i renseriet, torde det vara lämpligt, att de omflyttas efter exempelvis sju år. Förslag om sådan silikobekämpning framlades från medicinskt håll redan för 15 år sedan. Att helt eliminera silikosen har den medicinska expertisen världen över gett upp hoppet om, så länge arbetar måste vara samsatta i kvartsdammets riskzoner

De silikoshotade har krävt en likhet inför lagen, som ännu inte tillerkänts dem. Enligt nu gällande lag får myndigheterna förordna om kontroll av arbetsplatsen endast i de fall då "synnerlig" fara för att sjukdomen skall uppstå föreligger. Lagstiftningen måste ändras härvidlag, så att medicinsk kontroll obligatoriskt införes. En sådan åtgärd skulle för övrigt vara i samklang med modern industrihälsovård och med de intentioner som folkhälsoinstitutet tidigt gjort sig till tolk för.

Redaktionen ansvarar ej för insända manuskript, teckningar och foton, som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar och fredagar.

KORSORD nr 4

VÅGRÄTA ORD

1. Ofta orsak till eldsvåda, har en cyniker sagt. (15)
9. Han sticker in nålen artistiskt i svålen. (9)
10. Råkost, hur är den? (5)
12. Sju meter lång, men utan ben. (5)
14. Är väl flickan som rodnar. (7)
16. För att det ej ska komma fram, att man har tagit sig en dram. (7)
17. En representant för naturen. (3)
18. Skinkompass. (8)
21. Lutande stil. (6)
23. Hon gav mig första dansen. (6)
25. Orv. (8)
28. Dansen på Skansen. (3)
30. Artilleribeskjutning. (7)
33. Ha vi sett cirkusartister uppträda i. (7)
36. Han som har'et. (5)
37. Gör man väl i regel, sedan man tagit pris. (5)
38. "Ur led är tiden..." (9)
39. En utarmad man, som faktiskt står på gatan. (15)

LODRÄTA ORD

1. Till stöd för platsansökan. (5)
2. Går ni kanske på bio i. (5)
3. Undvik feta säser! Ät mera grönsaker! (7)
4. Gjorde Linné en resa till. (5)
5. Ett modernt sätt att använda fötterna. (6)
6. Bit i småfolks bygge. (5)

7. "Den lär oss att driva med de onda och de dumma, som vi annars kunde ha svagheten att hata." (5)
(Anatole France)
8. Vi ser hur det pulserar, när vi i stan flanerar. (9)
11. Har varje människa i ryggen. (5)
13. Eisenhower. (6)
15. Hörbar reflexion. (3)
17. Gamla välkända 55:an. (5)
18. Roll. (9)
19. Kan rädda situationen. (3)
20. Blomster som trotsa frosten. (6)
22. En baddare att —, det var Jeremia. (3)
24. Bra gjort, Svensson! (5)
26. Överlämnas vid hastig avlösning. (7)
27. En s.k. gubbe. (3)
29. Måste man säga, att Walt Disney är. (6)
31. Vår medvandrare i jämmerdalen. (5)
32. Bör ske på så sätt, att även offret måste skratta. (5)
33. Härjar i Gula havet. (5)
34. Negus. (5)
35. Alderdomsskröplig. (5)

Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 4 skall vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm, tillhanda senast den 5 maj 1957. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 4". Glöm ej att tydligt an-

● DÖDANDE CHOCK ...

(Forts. fr. sid. 6)

gasreglage hade 8 % av bilarna. Enbart koppling var installerad i 18 %. 3 % hade manuella organ för koppling och gasreglage, samma procenttal gällde vagnar, som enbart hade manuell gas. 15 % av bilägarna hade inte lämnat någon uppgift om aggregatutrustning. Slutligen kan nämnas att 17 % körde utan aggregat.

Pensionsstyrelsens bidrag hade 44 % erhållit vid bilköpet. Landstingsbidrag hade utgått till 11 % av bilköparna, med belopp varierande från 300 till 2.000 kronor. Från olika institutioner och sammanslutningar hade 36 % erhållit ekonomiskt stöd, beloppen varierade från 500 till 2.000 kronor. Lägsta lämnade bidrag uppgick till 200 kronor, högsta till 4.375 kronor. Totalt hade 65 % av bilköparna erhållit ekonomisk hjälp i någon form.

Hur bilen utnyttjats under en ettårsperiod framgår av följande siffror.

Totalt hade bilisterna tillryggalagt 165.000 mil. I genomsnitt åkte varje bilist 2.500 mil årligen och av detta milda kördes i och för arbetsutövning i medeltal 1.050 mil. Högsta siffran, som redovisades i samband med arbetsutövning, var 3.000 mil per år. Lägsta körsiffran härför var 500 mil.

Årskostnaden för bilinnehavet fluktuerade avsevärt. Flera av bilisterna uppger 4.000 kronor i årskostnad för bilen. I genomsnitt var kostnaden per capita 1.700 kronor. Lägsta årskostnaden som redovisades var 830 kronor.

I reparation och servicekostnader hade totalt utbetalats 19.800 kronor. Varje invalidbilägare hade för nämnda ändamål erlagt i genomsnitt 300 kronor.

Bensin- och oljekontot upptar belopp från 370 kronor till 2.700 kronor. I genomsnitt utbetalades för drivmedel 750 kronor."

giva namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i juni-numret 1957.

Lösning till korsord nr 2

VÅGRÄTT: 1. Knut. 4. Karaktär. 8. Nial. 9. Mudd. 10. Snobb. 11. Vakt. 13. Kurage. 15. Raptus. 17. Ädra. 18. Jäkt. 20. Sik. 21. Älva. 22. Visp. 24. Knatte. 25. Istapp. 28. Alun. 29. Biten. 30. Viol. 31. Etik. 32. Kampanil. 33. Vamp.

LODRÄTT: 1. Komik. 2. Under. 3. Tid. 4. Klaverspel. 5. Alstad. 6. Trontal. 7. Robusta. 12. Kråkvinkel. 14. Aptit. 16. Pränt. 18. Jaktbok. 19. Kvantum. 23. Stan-na. 26. Alika. 27. Polyp. 30. Viv.

PRISTAGARE: 1:a pris å 10 kr: fru Alice Carlberg, Länssanatoriet, Uttran. 2:a pris å 5 kr: fru L. Palmgren, Box 104, Onsala.

● SJUKHUSENS ...

(Forts. fr. sid. 5)

Att de sjukas egna organisationer inte har tagit upp dessa problem i större skala är kanske inte så underligt. Dels är de som fasta organisationer av rikskaraktär ganska nya, dels har de varit så strängt upptagna med arbete på det sociala planet, att de inte hunnit med ett mer inåtriktat arbete. Ser vi t. ex. på De Lungsjukas Riksförbund, finner vi en organisation, som alltifrån starten 1939 dels arbetat med att stabilisera sin ställning, dels hela tiden sysslat med en utåtriktad verksamhet, en verksamhet med inriktning på att förbättra de ekonomiska villkoren för de från sanatorierna utskrivna. Till ett mera klassiskt föreningsmässigt arbete har man först de senare åren haft tid, dvs. när samhället kommit så långt på det socialreformatoriska arbetet, att riksförbundets aktivitet på det sociala fältet kunnat begränsas till vakt granskningsarbete och ett vaktslående kring redan uppnådda förmaner.

De Lungsjukas Riksförbund har sin uppmärksamhet riktad på det problem som uppstått genom socialreformernas genomslagskraft och lungkirurgiutveckling. Vid ett förbundsstyrelsesammanträde den 10—11 maj 1956 yttrade förbundsordföranden, riksdagsman Sigfrid Jonsson:

"Var är det nu viktigast att man bedriver denna fältverksamhet? Jo, naturligtvis på sanatorierna. Det har sagts att majoriteten av vårt medlemsantal finns på sanatorierna, De allra flesta går därifrån utan att tillhöra förbundet vidare, och blir inte aktiva. Det är givet att det är där vi skall bedriva vår propaganda..."

De Lungsjukas Riksförbund skulle kunna satsa en del av sitt kunnande och sin administrativa förmåga på att få till stånd en organi-

sation av rikskaraktär med huvudsaklig uppgift att sörja för att en vettig och gärna även högklassig underhållning når ut till sjukhus och anstalter.

I Danmark har man sedan några år en organisation som kan stå som förebild för hur en sådan här verksamhet bör bedrivas. 1948 stiftades på privat initiativ "Landforeningen till syges og rekonvalescenters underholding", vanligen benämnd SORU. Föreningens ändamål är att skaffa offentliga och privata sanatorier, sjukhus, konvalescenthem, försörjningsinrättningar, barnhem och liknande institutioner "egnade filmforevisningar och konstnerisk og oplysende underholding såsom opläsning, konserter, foredrag m. v." som det ordagrant står i deras stadgar.

Medlemsavgiften — för en sådan måste naturligtvis utgå — för sjukhusen varierar mellan 25—100 kronor per år beroende på antalet sängplatser. Medlemmar är så gott som samtliga större såväl som mindre anstalter. Under år 1955 var 70 institutioner ordinarie medlemmar. Under samma år utgick i arvode — arvudet är på 50 kronor plus reseersättning och kanske även middag på sjukhuset — till uppträdande artister över 80.000 kronor.

Det måste naturligtvis statsbidrag till för att driva en sådan här verksamhet. SORU fick år 1955 bl. a. 25.000 kronor av tipsmedel. I allt rörde sig omsättningen på över 100.000 kronor.

Det som har gått att genomföra i Danmark tycker man inte skulle vara omöjligt att genomföra i Sverige, där man dels har ett väl utvecklat sjukvårdsväsende, dels har en ambitiöst arbetande folkparksorganisation.

En organisation med fast anknytning till folkparksorganisationen och de sjukas egna organisationer borde kunna växa fram om bara kontak-

terna tages. Kanske skulle det gemensamma i ett sådant arbete kunna bidra till att de olika delförbunden snabbare funne en väg till en samorganisation. Mycket vore vunnet därmed.

Erik Ransemar

● GLASÖGON MOT ...

(Forts. fr. sid. 11)

få klarhet i detta gjorde man en speciell undersökning bland alla studenter vid holländska universitet. Det visade sig att av alla studenter som bar glasögon, tillhörde mera än 50 procent de humanistiska fakulteterna, medan glasögonbärarnas antal vid de naturvetenskapliga fakulteterna uppgick till endast 16 procent.

Värdet av en sådan här undersökning kan ju diskuteras, man rör sig ju inom områden som ännu så länge inte fått sina matematiska värden fastställda. Hur skall man, för att ta ett exempel, kunna mäta skillnaden av innerlighet i en blick bakom och utan glasögon?

Men det verkligt intressanta är att en sådan här undersökning gjorts, det tillkommer ju till slut var och en att dra sina slutsatser och eventuellt kunskap ur densamma. Troligt är väl att en liknande undersökning, genomförd av Psykotekniska Institutionen vid Stockholms Högskola, skulle komma till ungefär samma resultat även om man i så fall skulle vilja förändra frågeställningarna en smula. Säkert har läsaren både idéer och erfarenheter som i så fall skulle vara till glädje.

Nils-Olof Andersson

BORAS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— B O R A S —

Meddelande

I De Lungsjukas Riksförbunds rikslotteris vinstlista upptages bl. a. som vinster 1 st. Austin, modell A 50 och 3 st. Austin, modell A 40.

Dessa vinster ändras i sin helhet till Austin, modell A 55, dvs. senaste modell. Detta innebär ökat vinstvärde.

Dragnin sker så fort lotterna är slutsålda.

Lotteristyrelsen

Kokerska

En befattning som kokerska i lönegrad 7 vid Fjällfarargårdens Konvalescenthem i Undersåker, Jämtlands län, är till ansökan ledig, att tillträdas snarast. Hemmet har 26 platser.

Tjänsten är reglerad enligt kollektivavtal mellan landstingens centrala lönenämnd och Sv. Kommunalarbetareförbundet. Läkarintyg uppvisas vid anfordran.

Upplysningar om tjänsten lämnas av föreståndare John Larsson, tel. 11, Undersåker.

Ansökan, åtföljd av referenser och betygsskrifter, ställes till Stiftelsen Fjällfarargårdens Konvalescenthem, Box 4149, Stockholm 4.

NILS PERSSONS

Dam- & Herreklipping

TELEFON 1892

ESLÖV

Flick- och Backfischklänningar

AB. P. RUDHOLMS
Konfektionsfabrik

Tel. 152 80 Borås

GEFLE METALLGJUTERI

SVEN G. DAHLQVIST

Upplandskatan 9, Box 251 Telefon 144 99
GAVLE

Utför metallgjutgoods i alla rödgodslegeringar i styckevikter upp till 600 kg.
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

Gynna

svensk industri

BODEN

Kommanditbolaget

BETONG

SANDER & Co, Hednoret

Telefon Boden 650 16

MALMÖ

VÄGMASKINER

BYGGNADSMASKINER

RENHÅLLNINGSMASKINER

AB ÅSBRINK & CO

MALMÖ - Tel. 550 40

GÖTEBORG STOCKHOLM SUNDSVALL
Tel. 11 37 71 Tel. 57 19 13 Tel. 163 50

NORRKÖPING

AB BÄCKMANS VERKSTÄDER
Norrköping

Tillverkning och reparation av maskiner och delar. Järnkonstruktioner.

STOCKHOLM

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes, Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas.

Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt

A. JÖNSSON & Co

Timmermangatan 47 — Stockholm

Tel. 43 03 59, 43 63 83

UPPSALA

allt i virke

allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör i

ved - kol - koks - briketter

UPPSALA LÄNS

SKOGSÄGAREFÖRENING

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2

Uppsala. Tel. växel 395 90

UPPSALA

Chr. Rabens Eftr.

(A. Widman)

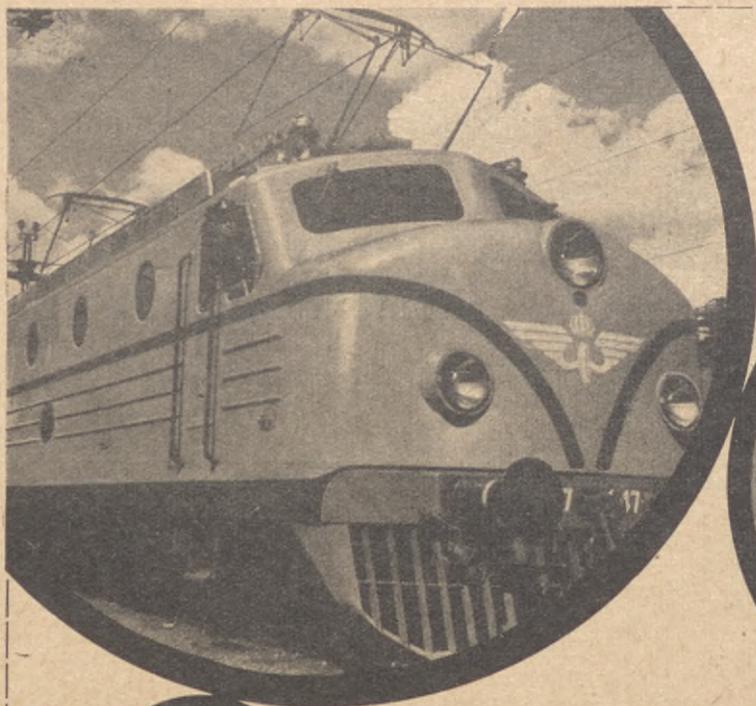
Kungsängsgat. 7 Uppsala Tel. 303 79

Affären etabl. 1849. Största sort. av Sjukvårds- och Optiska artiklar. Slipningar och reparationer utföras.

A. B. C. V. HELJESTRAND
ESKILSTUNA ETABL. 1808

ALLA SLAGS KIRURGISKA INSTRUMENT

SJ:s nya Ra-lok har byggts av Nydqvist & Holm AB. ASEA har tillverkat den elektriska utrustningen. En liten men viktig detalj...

Ljudapparaten är KOCKUMS

SUPERTYFON[®]

- driftsäker
- ljudstark
- luftbesparande
- välkänd i många länder

KOCKUMS
MEKANISKA VERKSTADS AB · MALMÖ

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättningsarbeten av olika slag såsom kakfat, serveringsbrickor, blomkorgar m. m. Populära och lättsålda modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog!

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetsträningsverkstaden vid Värnhems Vårdhem i Malmö. Vi vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt sjuka och partiellt arbetsföra.

Två exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö Tel. 163 94
Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö

HALDA P

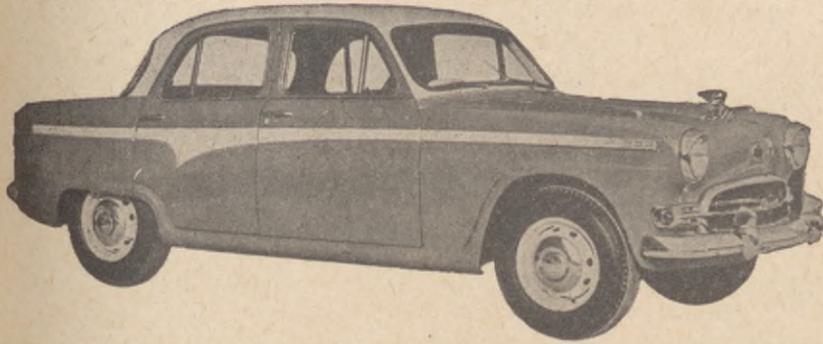
↑
ljud-
isolerande
bottenplatta

den **svenska** reseskrivmaskinen
med en stor maskins skrivegenskaper

ÅTVIDABERGS

Försäljningskontor över hela landet

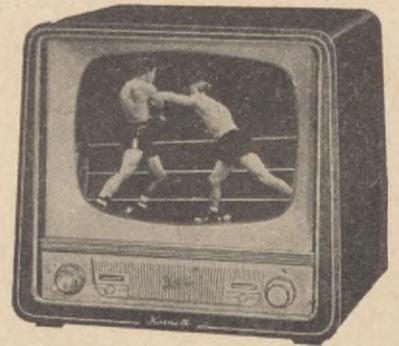
11 st.

AUSTIN BILAR

(vinstskatt betalas av lotteriet)

2.000 värdefulla vinster

Televisionsapparat

Radiogrammofon

Hushållsassistent

Matsilver

Stilmöbel

Moped-scooter

etc. etc.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUNDS RIKSLOTTERI 1957

Sammanlagd vinstsumma: 150.000:—

BILDA FAMILJEKEDJA!

LOTTPRIS 2 KRONOR

REKVIRERA NU!

Vid rekvisition av minst
10 lotter — dragningslista
gratis och 10 % rabatt
20 lotter — portofritt

Minst en lott till
varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!

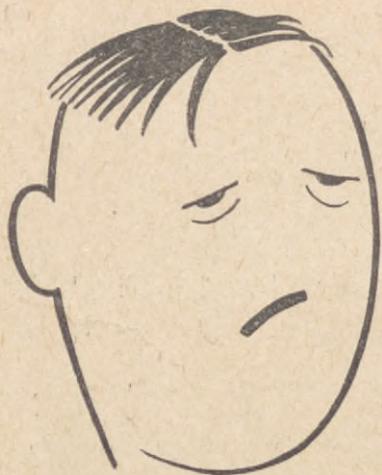
Till DLR:s Rikslotteri, Box 4149, Stockholm 4.
Härmed rekv. st. lotter à 2 kr samt dragnings-
lista à 25 öre att sändas mot postförskott + porto.

Namn:

Bostadsadr.:

Postadress:

Var god texta!
Sänd ej pengar med denna rekv.

- *vårtrött?*

vitaminfattig?

AKVAVIMIN[®] N

kan hjälpa Er!

Akvavimin N ger Er i en dragé normala dagsbehovet av de nio viktiga vitaminerna A, B₁, B₂, nikotylamid, B₆, kalciumpantotemat, C, D och E.

Akvavimin N är framställt enligt de senaste erfarenheterna på vitaminforskningens område:

A-, D- och E-vitaminerna, vilka i vanliga fall endast kan lösas i olja, har i Akvavimin N överförts i vattenlöslig form. Detta ökar väsentligt kroppens möjligheter att på ett fullständigare sätt utnyttja dessa vitaminer.

Akvavimin N garanterar genom framställningssättet både god verkan och god hållbarhet.

Akvavimin N är därför också ett prisbilligt preparat.

Akvavimin N finns på Ert apotek.

25 dragéer - 2:90, 50 dragéer - 4:80, 100 dragéer - 8:65,
250 dragéer - 18:75.

ASTRA